

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязынын Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, аялчы чоннар депутаттарынын область Советинин органы.

1952 декабрь 13 СУББОТА № 242 (2672) ӨРТЭЭ 20 КОП.

Съездинин материалдарын өөренип турар (1 арын).
 Чер-черде партиянын политөөредилгелери (2 арын).
 Е. Лубошникова. — Калы ажаллажылганын түнели (2 арын).
 Д. Пресс. — Бешки беш чылда Тываның ажалчы чоннарынын материалды болгаш культуруг деленинин өзүлдеси (2 арын).
 А. Чухно, Н. Рафиевко. — Артелин ажал-херезин башкарарынын дуржулгазы (3 арын).
 Редакцияга чагаалар (3 арын).
 Д. Бочаров. — Делегейде болуп турар чоруктарнын допчулалы (4 арын).
 КНО-нун Кол Ассамблеязынын чедиги сессиязы (4 арын).
 Кореяда болушкуннар (4 арын).

Партияның кадрлары — удуртулганын шийтирлиг күжү

Организастьг ажалда кол чүүл болза, кижилерни шилири болгаш күсүлдениң хыналдазы болуп деп улуг Ленин айтып турган. Кандыгда ажал-херектин чедишкенин организастьг ажалдан, партиянын шугумун амыдыралга боттандырып дээш демиселди организастьгандан, удуртур органнарнын шийтирлерин күсүлдерин организастьгандан хамаарып турар Үеде ол мерген ленинчи айтышкын онза чугула ужуз-дузалыг болуп турар.

Эш Сталиннин айтып турары: партияның кадрлары дээрге, партияның командадал составы болур бистин партияныс эрге-чагыргыда туруп турар болганда, олар күрүнең удуртукчу органнарнын база командадал составы болур. Практикага хынатанган шын политиктиг шугумун ажалдап кылганың соонда, партияның кадрлары партия болгаш күрүне удуртулганын шийтирлиг күжү болу бээр.

Ажал-агы болгаш культура тургузушкунун канчаар-даа аажок улуг программанын хүлээп алгаш, партияның XIX съездинин мындый сорулганы салган: кадрларны шын шилири таарыштыр тургузар болгаш кижизидер талазы-биле партия органнарнын ажалын улам бедик деңгелеге көдүрер. Кадрларны оларнын политиктиг болгаш ажал-ишчи шынарын өзүгар шын шилирин дугайында партияның айтышкыннарын чайгылыш чокка чорударын партия кижизидер бүрүнден Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязынын Уставы негеп турар. Ол айтышкыннары үрээр, ажалдакчыларны өнүк-тала харылааларынын, хуузунда бердингенин, чагыс чер-чуртуунун болгаш төрөл-дөргүлүнүн демдектерин барымдаалап шийти алыры партияга турарына дүүшпес деп Уставта чугаалап турар.

Кадрларны шын-биле шилип билери — кандыг-даа ажал албанда турар удуртукчуга эң чугула негеле болур. Чүге дизе, бистин үеисте удуртукчу — организакчы болуру дээрге, — дээш эш Сталиннин чугаалап турары-биле: «Бирезде, — ажалдакчыларны билери, оларнын төлептин болгаш четпестерин эскере тырттып билери, ажалдакчыларже чокчулап билери болур, ийде, — ажалдакчыларны мынчаар таарыштыр тургузуу билери болур:

- 1) ажалдакчы бүрүзү тааржыр черимде-дир мен деп билер кылдыр;
- 2) бодунун хуузуна шынары-биле ол черле чүнү берип шыдаар аргалыг болдуру оозун революцияга ажалдакчы бүрүзү бээр кылдыр;
- 3) ажалдакчыларны мындыг хевирлиг таарыштыр тургузары бодунун түнелинде үзүктелишкенин эвес, а таарыштыр дүжүр чорукту, чагыс-аай болурун, черле ажалдын нинти көдүрүлүшкүнүн бээр кылдыр;
- 4) мынчаар организастьгандыг ажалдын нинти угланышкыны ажалдакчыларны ажал-албанга таарыштыр тургузары дээш чорудуп турар политиктиг идеяны илерээшкени болгаш боттанышкыны болур кылдыр».

Бистин шимчээшкенин бурнагаарлаан тудум-на кадрларга негделдер үзүктел чокка бедип турар. Коммунисттин херезинге бердинген бодунун ажал-херезин эки билер, чаа чүлдү кирип шыдаар аргалыг, бүгү муракчы, депшилгедиг чүлдүлери деткир болгаш ону чогаадыкчы тывынгы-биле хөгжүдөр кижилер ултупурун болгаш кедээ ажал-агынын, партия болгаш күрүне аппараттын удуртулганыга турар ужурулуг. Бинди негделелерин харылап шыдаар кижилер бисте дыка хөй, оларны чогуур өйүнде шилип билер болгаш удуртур ажал-албанга депшидер херек.

Кадрларнын составынын шынарын экижидер талазы-биле чедип алдыганы улуг чедишкенин бар-даа болза, бо ажалда улуг четпестер бисте барын минир херек. Кадрларны — политиктиг болгаш ажал-ишчи шынарын өзүгар шилиринин орунга, кижилерин өгүбүле, өнүк-тала төрөл-дөргүл аайы-биле депшидил турар ажалдакчылар ам-даа бар болуп турар. Оң түңиелде чамдык организа-

цияларда боттарынын бөлүүнүн эрге-ажыктарын партиянын күрүне эрге-ажыктарында бедик тургузуу турар кижилеринин өгүбүлени чоруу бар болуп турар. Аксеткилдиг болгаш ажал-херекти билер, харын-даа чидиг болгаш четпестерге тааржып эптешпес ажалдакчыларны дөгөй удуртукчулар яныз бүрү чылдактар-биле кызып үндүрерин оралдажып турар. Тала-дугай тырттыжып бөлүгжир чорук, кадрларны кижизидеринин шылатанган методу шүгүмчүлөл болгаш бот шүгүмчүлөл чок чорук аарылыг чоруктарны төртүндүрүп сандараашкыга болгаш иришкениге чедирер. Политика талазы-биле чүве эскербес бак аарыгы туюлуңа бедип узуткап, кадрлар шилири ажалга эргежок чугула серемчилдиг болур херек.

Ажалдакчыларны өөренирин болгаш шилирин канцеляржы бюрократтыг өзү-биле көөр чорук хөй-хөй организастьгандар болгаш албан черлеринде ам-даа дазылыңдан тура тырттырмаан. Бинди организастьгандарда болгаш албан черлеринде кадрларны өөренип көөрдө, анкет бүртүкелде бижитингенин болгаш өзү барымдалаар шынылгаларын барымдаалап турар. Ажалдакчыларнын боттары-биле чугаалажып танышпайн, оларны боду чок черге бадыйлар азы томуйлаар бак практика кадрлар шийлигезинде дазылданып ханылаан ол чорук кижилерин төлептин болгаш четпестерин өзүлуг тодарадарына шаптык болуп турар.

Кадрларны өөренирин өзүуругак, бюрократтыг өзү-биле көөр чорук оларнын хуузуна херектерин кылып турарында база илеретинип турар. Ажалдакчынын ажал-албандал халашканын чыт, ай-хүнү демдегеп каан, ынчалза-даа ол халашканыннын чылдагаан-нарын дугайында чүнү-даа чугаалабайн турар анкетти, чагыс-аай хевир-биле тургускан шынылгаларны канды-бир эрги характеристиканы кайы-бир ажалдакчынын хуузуна херезинде тип ап болур. Бинчалза-даа ажалдакчынын политиктиг болгаш ажал-ишчи шынарын эң-не долузу-биле көргүзүп турар документалары хууңу херектеринден тип алыры берге.

Кадрларны шилип алырын өзүуругак, канцеляржы өзү-биле көөр чорук кижилерин шын таарыштыр тургузарына, оларны оларнын политиктиг болгаш ажал-херекчи шынарларын барымдаалап тургаш ажалдакчыны шаптыктаар. Ол дугайы Алтай крайың чижээ кончук чиге чугаалап турар, мында кадрлар-биле кылдыра таныжып, оларны далаш-биле, быжырымча чок депшидил турар чорук ажалдакчыларнын уда-дараа халажышкыннарына чедирип турар. Бо чылдың тос айларынын дүргүзүндө 654 удуртукчу ажалдакчылар халашкан. Чокку үеге чедир крайын партия организастьгандарыга ажалдакчылар чалаашкыны болдуруп турган ол чорук партиянын иштики демократизин үрөп, тус черин кадрларнын өзүлденин доктаадып турган.

Кадрларны шын шилип алыры дээрге, хоочун болгаш анык кадрларны холбааштырарыне болгаш катыштырарыне кол угланышкынын кылары болур. Партияга болгаш күрүнеге улуг байлак болуп турар хоочун кадрлар-биле чегелештир, бисте чаа чүлдүн сеткили шыкшак шак ыңдыг үнедиг шынарын боттарында кадагалап турар талантылы анык ажалдакчыларын хөй санныг кадрлары база бар болуп турар. Чүгө дээди өөрелдегелдер бистин чыл бүрдү ажалдакчы яныз-бүрү адырларынга хөй он муң тускый эртемингилерин үндүрүп берип турар. Бинчалза-даа анык ажалдакчыларны депшидерде дидим эвес болгаш шийтир чокта-ныр чоруктар ам-даа бар болуп турар. Канды-бир эш удуртур албанга депширген тургаш, анык кадрларга дузалаар деп бодунуң хүлээлгенин дугайын утуптар, өзүп олар анык ажалдакчылардан дуглатынарын оралдажы бээр ыңдыг таварылгалар база бар.

Украин ССР-нин садыг министринде 1950 чылдан бээр эш Запорожец ажалдап турар. Биче хары-

салгалыг ажалдан улуг албанга келгеш, ол удуртукчу билиргеп-массалардан адырлы берген болгаш адаандан шүгүмчүлелди тооп көрбес ангарган. Анык кадрларны шилип алып, кижизидер болгаш депшидер талазы-биле ол кончук шыкшак ажалдап, оларнын ажалдаарына болгаш чогаадыкчы өзүлденинге таарымчалыг байдалдары тургузарынын дугайында эргежок чугула сатып салбайн турар. Оң түнелинде, 1951 чылда институттар болгаш техникумнар дооскаш, ол Министерствонун системазына келген анык ажалдакчыларнын хөй кезин республиканын садыг бүдүрүлгелерин катгаш барганнар. Чер-черин садыг организастьгандарын тускай эртемингилер-биле долдур хандыраарынын планы 60—70 хуу күсүстип турар. Анык ажалдакчыларны министрствонун аппаратында четпес депшидил турар. Массалардан бодун дуглатынган, политика талазы-биле чедир боавас чоруктарны министр кылып, ажалга улуг чазыгларны уда-дараа болдуруп турган. Ол Киевтин, Одессанын болгаш республиканын өске-даа чамдык хоорайларынын садыг четкизиңде улуг четпестерин дугайында меделерин алган турган, ынчалза-даа ону дооп көрбөзүн. Буураан ажалдакчыларны бир удуртур албанда өске албанче шилчидер дээн шыкшак хоралыг практиканы Министерство туюлунга чедир чок кылбаан.

Кадрларны шилиринин болгаш депшидерин херезин бүгү хемчелер-биле экижиптишпаан, партияны органнар оларны кижизидеринин талазы-биле боттарынын харыс-салгалынын дугайында кезээде сактыр хүлээлгелги. Кадрларны депшидерин, оларны шилиринин болгаш таарыштыр тургузарынын херезин эки тургузуп ап болур. ынчалза-даа бир эвес ол кадрларнын политиктиг болгаш техниктиг деленин бедидеринин дугайында сатып салбас болза, партия совет болгаш ажал-агынын өзүлуг ажалдакчыларындан олар даандырган херекти согур болгаш медел чогу-биле күсүстеп, бодунун ажалын партиянын болгаш күрүне эрге-ажыктары-биле дүүштүрүп билбес принцип чок чалгаалар болуп хуула бээрлер. Кадрларнын идея талазы-биле кижизидилгенин куду деннедиг чоруундан анык ажалдакчылар безин кызын суургаалдыклар кылдыр дүрген-биле хуулуп, бистин бурунгаар шимчээшкенин перспективаларын сонууругавас апаар таварылгалар бар болуп турган.

Партиянын чоруктаны улуг ажалдын түнелинде кадрларны шилиринин болгаш депшидеринин сууру дыка калбарган. Бинди турбуже чамдык удуртукчулар кадрларын бар турар курлавырларын өөренип, оларны көрбөй турарлар, буурап дүшкен ажалдакчыларны анык болгаш арга-мергешилдиг ажалдакчылар-биле өйшаанда халабайн турарлар. Кадрларны боттуг курлавыр чокка удуртуп болбас дээрзин барымдаалабайн барып турар.

Кадрлар шийлигезинде четпестер болгаш алдагдалдар болза, партиянын чер-черде хөй-хөй организастьгандар ол херектин эң чугула ужуздузанын чедир үнелевейи турарындан болгаш ий дугаар чергенин кижилеринге идегеп каар чоруктар бар болуп турарындан улуу-биле хамааржыр. Сорулга болза, кижилерин шилирин болгаш күсүлденин хыналдазын партия, совет болгаш ажал-агы органнарнын удуртукчуларынын ажал-чорудулганын кол чүүл болдулары болур.

Партиянын XIX съездинин төөгүлү шийтирлеринде бистин бүгү партия, совет болгаш ажал-агы организастьгандарыга ажалдын делтерегей программасы бердинген. Ол программаны күсүстеп дээш демисел кадрлар шийлигезинин болгаш кижизидилгенин талазы-биле ажалды бүгү хемчег-биле экижидерин негеп турар. Кадрлар шийлигезин болгаш кижизидилгенин чаа, улам-на бедик чадаже көдүргөн турар ужурулуг. Партиянын XIX съездинин салган сорулгаларын чедишкенин боттандыраарынын үнденин ында.

«Правданың» декабрь 10-да мурунку чүгүү).

Москваның Бауман аттыг дээди техниктиг училищезинде Совет Эвилелиниң 35 националдары студентилер өөренип турарлар.
 Чурукта: механик техника факультетинин бөлүк студентилеринин училищениң бажынын чанында турарлары. Солагай талазындан оң талазынче — киргиз О. Медеров, казах А. Омаров, армян Б. Филоркиан, латыш Г. Виксне, орус А. Соколов, белорус А. Матюк, орус И. Гараева, лажы Т. Абилов, азербайджан Н. Ашумов, грузин Р. Цертели, украин В. Лапа, татар Н. Насибулин болгаш лезгин Ш. Алиев.
 Чуруу Н. Кулешовтуу. СЭТА-нын прессклишези.

КРЫМДА ТУДУУШКУН

СИМФЕРОПОЛЬ. Крымнын хоорайларынын болгаш суурларынын ову-хевир чартынын турарлары. Областың ажалчы чоннары болбаазы-тынган черлерин шингээди албышаан, хүн-биле херелдетинген черлерде чаа-чаа суурларны тудуп турар. Чаа суурларнын аттары Сталинчы үениң аттары — Элбекшидиг, Аас-кежиктиг, Байлактыг, Пионер деп аттар-биле адаттынып турар.
 Вачисарайский районун Каганович аттыг көдээ ажал-агы артелиңде чаа суур тургустунган. Ында 150 ажалчы чырык, чылыг бажынар, ийи кыт школа, магазин бар. Чаа суурдун төп шөлүңе колхозтун улуг клубу туттунган турар.
 Алуштинский районун Сталин аттыг колхозу виноградниктер, садтар, тапкы тарыыр шөлдер-биле байлак Мында чаа суурнун тудуу үргүлчүлөп турар. Колхозчулар ону «Элбекшидиг» деп адааннар. Ол суурда чурт музейи, номчулга библиотекасы, клуб бар. Суур радиокутунган. Суурнун колхозчулары боттарынын билгелерин кежээки агро-техниктиг школада болгаш яныз-бүрү курстарда бедидип турар. Ам олар партиянын XIX съездинин материалдарын болгаш эш И. В. Сталинниң «ССР-де социализмин экономуң проблемалары» деп төөгүлүг чогаалын өөренип турарлар.
 Сталинчы беш чыл планының ийи чылдарынын дургузунда Крымнын колхозчу суурларынга муң-муң бажынарны туткан болгаш катап тургускан.

Алдың Тунгусканың бажында

ЕРБОГАЧЕН. (Иркутск область). Чөөн-Сибиринин тайгазын улам ийи шөлүлгөн черлеринде эвенкилерин чаа-чаа суураары өзүп турар. Шаанда эвенкилер бижик билбес чорааннар. Олар тайгаларнын болгаш тундранын чурумалдыг делгемнеринге өрү, куду көжүп чорааннар.
 Бичи улусту совет эрге-чагырга чырык чаагай орукче баштаан. Демир оруктан 1600 километр черде Алдың Тунгусканы бажында район төвү Ергобоченде 200 ажалчы чурталга бажынары бар. Мында культура бажыны, үш библиотека, ортумкак школа, интернат бар. Ол интернатта 200 уруглар күрүнеңиң долу хандырылгасы өөренип, чурттап турар. Магазиннер, эмнелге чери, ренгел кабинеттиг амбулатория, божулга бажыны, чунар-бажын ажалдап турар. Суурлар радиокутунган. Бүгү бажынарда электри чырык чырып турар.
 Совет эртеменнерин дузаламчызы-биле эвенкилер боттарынын ужу-бижини тургусканнар. Ам олар боттарынын төрөөн дылдында политиктиг болгаш чечен литератураларын өөренип, номчуп турарлар. Бодунун интеллигенциясы база өзүп үнгөн. Оларнын аразында ажалчы чоннар депутаттарынын район Советинин даргасы П. Н. Тутугир, районунул улуг өөрелдегел килдинин эргелекчи И. И. Салаткин болгаш эскелер-даа бар.

Чыл планын күсүстекен

ЛЕНИНГРАД. Ленинградтың күрүне депши бешки «Красный Октябрь» деп электри станциязынын коллективин электри күжү ажалдап үндүреринин талазы-биле чыл планын хуусаа бетинде күсүстекен.
 Бо чылдың II айларынын дургузунда энергетикчилер 1400 вагон хире торфту камнап ап, бодунун херектинге чарыгдалдары кызырып тургаш, барык-ла миллион киловаттшак электри күжүн камнап алган. Оон аңгыда, электри күжүн ажалдап үндүреринин ботүнезин чийгеткеннин үлүндүн коллектив беш миллион ажыг рубльдин пландан ажыр чындазын берген.

Бот-тывынгыр чурумал уран-чүлдүн көргүзүү

Чуртта бот-тывынгыр чурукчуларынын ажалынын көргүзүү болуп эрттип турар. Хоорайларнын, районнарнын, областарнын, крайларнын болгаш республикаларнын делгелелеринде уран чурукчуларнын, графикаларнын, скульпторларнын, металлга, дашка, сөөкке болгаш ышак оюп кылыкчыларнын, уран-мерген дааранычыларнын чогаалдарын делгеп салган.
 Ажалчылар, колхозчулар, албан-хаакчылар болгаш оларнын өгүбүленин ишти боттарынын эң эки уран-чечен чогаалдарын партиянын болгаш Совет күрүнеин улуг башчылары В. И. Ленинге болгаш И. В. Сталинга, Совет Эвилелинин улуг Коммунистг партиязынга турсаадып турар.
 Каховка ГЭС-тин бот-тывынгыр чурукчуларынын чогаалдарынын 75 көргүзүлгенин делгелде салган. Суг техниктиг тудуушкунун участогунун ажал-агы чүлдөр кылар ажалчыны Сайгодак элээр ажалдаары көргүзүлдө салган. Оң «Манна Каховка ГЭС-зи турар», «Шпунт шөлүңде» болгаш өске-даа этюдтар кичээнгейни хаара тудуп турар.
 Шауляйска областын улустун уран-чүлдүн делгелгезинде хөй чогаалдарда колхоз тургузуунун тиңдегези-биле кады литва суурларда келген культурулыг болгаш шыдагырбай амыдыралды тодарадып көргүскен.
 Киргизиянын найсылалы Фрунзе хоорайда делгелде чамдык чогаалдары бот-тывынгыр чурукчулар амы үениң кол темазы — тайбың дээш демиселге холбааштырган.
 Алма-Атада, Якутскиде, Смоленскиде, Лушкиде болгаш өске-даа хоорайларда делгелгелерде салган улустун бот-тывынгыр уран-чүл чогаалдары ажал-агы хевирли-биле ыгалып турар.

Съездинин материалдарын өөренип турар

ЭРЗИН. (Телефон-биле). Партиянын XIX съездинин материалдарын Эрзин районнун партия чырыкчы-биле өөренип турар. Ол чугула төөгүлүг документилерин политшколаларда болгаш бөлүмнөрдө өөренип турарларга 54 агитаторлар таныштырып турар.
 «Коммунистче орук» колхозта агитаторлар Дамдын, Маажый, «Кызыл сылдыс» колхозта агитатор Даваажап, «Сталинчы орук» колхозта агитатор Саң олар тудугчуларын болгаш колхозчу малчыларнын ортузунда тайылбыр ажалдаарын тус-тус чорудуп турар.
 Пропагандисттерин болгаш агитаторларнын ажал дуржулгаларын солустурар чөвүлөл хуралдарын база консультацияларны организастьгап турар.

Улуг-Хем районун Хендерге школазынын башкылары болгаш ажалчыларны ийи бөлүк кылдыр чарлып алган, партиянын XIX съездинин материалдарын өөренип турарлар.

Съездинин материалдарын тус-тус бөлүктөрдө школа башкылары эштер Т. Петрова, А. Чимит-оол олар өөрелдип турар.

Социалистг чарыш калбарып турар

Область типографиязынын коллективин чаа чылга чедишкенин ужуражыр дээш социалистг чарышты калбартыган. Чокку хүннерде чехтерге болуп эрткелен хуралдарга ажалчылар бедик хүлээлгелерин алганнар.

Дептерлээр болгаш парлаар чехтерин стахановчулары эштер Чышули, Ткачев, Саморокова, Толстикова олар аянын программанын 150 хуу күсүлдерин хүлээнгенер.

Социалистг чарыштын эге хүнеринден-не дептерлекчилерин бригадазы хүн нормазын 120 хуу күсүстип турар. Эштер Толстикова, Саморокова, Лыскова болгаш эскелер-даа хүн нормазын 150 хуу болгаш оон-даа өрү күсүстип турарлар.

Малчынар сөзүңге ээ болуп турар

САМАГАЛДАЙ. (Телефон-биле). Тес-Хем районун Кызыл-Чыраада Сталин аттыг көдээ ажал-агы артелинин койжузу Сарбаа ол хүлээлгезинде элээр каш чылдарда улаштыр ажалдап келген. Оон хары ам 64. Назыны улгата-даа ажал-ишке кызымак чүткүлдү анык өскенге дуржулгалыг.

Сарбаа сөөлүгү Үш чылдарда 753 хураганнарны доруктуруп өстүргөн. Партиянын XIX съездинин төөгүлүг шийтирлеринге улам күш-ажыкчы сорук кирген колхозчу малчын бо чылын төрөөн 270 хоюнун чаш төлүн шүптүзүн менди өстүрүп ап шыдаарын бүзүрелдиг чугаалап турар.

Чыргаландыда Калинин аттыг колхозтун бүгү малы таарымчалыг кышкы турладалар. Шээр малдын кадарчылары Коланмай, Дежит-оол, Эренчин, инек кадарчылары Тарбий, Ак-оол эки ажалдап турарлар.

Келир чылдың дүжүдүңгө

Улуг-Хем районда Киров аттыг колхозтун бирги хову бригадазынын үрезин арылгар везонозу сөөлүгү хүннерде 150 тоннаны арылгар үрезини белеткээр, ону арылгар урар ажал колхозта улам-на кал берип турар.

Чөөн-Хемчик районун колхозтары келир чылдың чаккы тарылгазынга херегелээр үрезин уруушкуну калбартып турар. Блангья «Большевик» — 133 тонна, «Коммунизм орук» — 132 тонна, «Кызыл тарак чы» — 122 тонна, «Искра» — 120 тонна үрезинерин уруп алган.

Район нитизи-биле үрезин үреринин планын 95 хуу чедирип турар.

Школага оттулар ыяш

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районда «Кызыл туң колхозтун 9 кижилгиг бригада» (бригадири Дүктүг-оол) школан келир чылын оттулар ыяжын белеткээр чедишкенин чорудуп турар.
 Декабрь 5-те ол хүн бригада 4 кубометрин белеткээр азы кия бүрү хүнде 5 кубометрин кылган.

ЧЕР-ЧЕРДЕ ПАРТИЯНЫҢ ПОЛИТӨӨРЕДИЛГЕЛЕРИ

Улам бедик деннелче

ХАНДАГАЙТЫ. (Радио-биле). Партияны Өзүр райкомунун башчысы партия өөрөдилгелерин таарымчалы тургускан болгаш ол ажилдарны экижидер талазы-биле боттут хемчеглерин апар турар. Амгы үеде коммунистерни өөрөдилгеже бүрүн хаара туткап.

Партия райкомунун чоокта чаа болган биорозунга район төвүнде организастиынган бедиктен хевириниң 2 бөлүмүнүн ажалын көргөн-оларда 30 дынакчылар бар. Олар бо аразында 14 катеп кичээлден, өөрөдилгениң шынары багай эвес, дынакчыларның чуруму эки. кичээлге сонургал бедик болган.

Районда партия өөрөдилгениң ниити-биле 7 кезек черде ажалдап турар. Оларның дынакчыларында коммунистер 148 кижилер бар. Сагыла «Кызыл-тук», Хандагайтыда «Коммунизмче орук», Торгалыда «Совет Тываның беш чылы» колхозтарда партия өөрөдилгениң пропагандистери эштер Балчырак, Байыр-оол, Ламалдай олар эки ажалдап турар.

Пропагандисттерниң ажал дуржулгаларын солдуштурар, оларга консультацияларны тургузар талазы-биле партия райкомунун боттут хемчеглерин апар турар. Ол ышкаш кичээлдерге барып олуржур, илерезин четпестери ол-ла дораан узуткаарына сумелерин пропагандисттерге болгаш парторганизациялар секретарларына берип турар.

Моон-биле кады колхозчу ажалдык аныктарның өөрөдилгениң база багай эвес тургустунган, 4 колхозтарда, 6 школарда организастиынган комсомолдун 10 кезек бөлүмүндө 260 ажал комсомолчулар болгаш аныктар хаара туттунган. Олар партия төөгүзү болгаш күрүнө тургузуун колдап өөрөнил турарлар.

Ажалчы чоннар бижики билбесчорун узуткаары дээш партия райкомунун база-ла биче эвес хемчеглерин апар турар. Районда 20 кезек бижики бөлүмүнүн организастиа, ында 16-дан 50 хар чедир назылыг 272 кижини өөрөдил турар. Олар эки методтук культурмейжилер-биле хандырылган.

Районда партия өөрөдилгениң кол болгаш бедиктен хевириниң бөлүмнери база бот-өөрөдилгелик коммунистер партияның XIX съездиниң материалдарын, И. В. Сталинниң «ССРЭ-де социализмниң экономиктуг проблемалары» деп ажалын хазы-биле өөрөнил турарлар. Ол талазы-биле чоңуң ортузунда тайбалы ажалдарын райкомунун пропагандистери, парторганизацияларның гитколлективтери база калбартып турар.

К. КОНГУЛ-ООЛ.

Партия өөрөдилгезиниң идеялыг деңгелин бедидер

Бо өөрөдилге чылында «ВКП(б) төөгүзүңүң допчу курзун» өөрөнил кол хевириниң 4 бөлүмнери, ийги чылдың 3 бөлүмнери, партияның кезжээки школазы, 3 политшколалар, партия төөгүзүн өөрөнил бедиктен хевириниң 1 бөлүмү Сүт-Хөл районда ажалдап турар. Бо чылын партия чырыдышыкынының системазында коммунистерден—116 кижилер, партия кезжигүү эвес активчелерден 149 кижилер хаара туттунган.

Партия өөрөдилгезиниң талазы-биле айтырылганы КПСС райкомунун боттотуу ийи катеп, райкомунун пленумунга 1 катеп чугаалашкан. Партия райкомунун коммунистерниң болгаш партия кезжигүү эвес активчилерниң билгилени аайы-биле оларны өөрөдилге таарыштырып узуп тургускан болгаш пропагандисттерге бедик билгилер кижилерни шилеп кирген.

«ВКП(б) төөгүзүңүң допчу курзун» өөрөнил бөлүмүрү база политшколалар элзэн хөй кичээлдерин эрттирилген. Ылангыя «Сталинчи орук» колхозта партия эге организастиа (секретары эш Сандан) партия өөрөдилгениң хун-бүрүде боттут узуртуп турар болгаш дынакчыларның кичээл эзер чорун чок болдурупкан. Оон ангыда ол колхозта улуг улустун ниити билгилер бедиктен кезжээки школазы ажалдап турар, ында коммунистер, комсомолчулар, партия кезжигүү эвес активчилер 50 ажал кижилер өөрөнил турар. Кезжээки школаның кичээлери неделада 4 катеп болуп турар, дынакчылар кичээл үспөй, идепкейлиг өөрөнил турарлар.

Район төвүнде партияның кезжээки школазы (пропагандист эш Кюрю) кичээлдерин доктаамал чорудуп турар. Эш Кюрю кичээлдерге эки белеткелдиг кээп, өөрөдил темазын дынакчыларга билдирип кылдыр айтып, коммунисттер ниитилелди туруп тургусканын кол солдугаларын тодаргай чижектер-биле көргүсүшкөн тайылбырлап турар. Кезжээки школаның дынакчылары баштайгы үеде 16 кижилер турган, ам 20 кижилер алган. Партия райкомунун чыныгыда тургустунган партия төөгүзү өөрөнил бедиктен хевириниң бөлүмүнүн кичээлери эки чоруп турар. Партияның XIX съездинге эш

Г. М. Маленковтун илеткелни, КПСС-тин Уставын, 1951—1955 чылдарда ССРЭ-нин хөгжүлдезиниң бешки беш чыл планының талазы-биле партияның XIX съездиниң директива-ларын бүгү бөлүмүрүн, политшколаларның болгаш партияның кезжээки школазының дынакчылары өөрөнил дооскан.

Моон-биле чергелештир районунун партия чырыдышыкынының системазында өөрөдилге талазы-биле улуг четпестер бар. Чүл дээрге, Бора-Тайга чели чыл школазында «ВКП(б) төөгүзүңүң допчу курзун» өөрөнил кол хевириниң бөлүмүнүн (пропагандист эш Губанова) кичээлери үстүп турар, дынакчыларда кичээлдерге келбес кижилер хөй. МТС-те «ВКП(б) төөгүзүңүң допчу курзун» өөрөнил бирги чылдың бөлүмүндө (пропагандист коммунист эш Григорьев), Калинин атыг колхозта политшколада (пропагандистери райкомунун инструктору эш Бюрбю, школа башкызы эш Карыма) өөрөдилгени куду идея деннелге чорудуп турар.

Районунун партия, совет, хөй-ниити организастиаларының узуртукчу ажалдыкчылары 28 кижилер марксизм-ленинизмниң үндөзүнүн боттары өөрөнил болган. Ычдыг болза-да, оларның ниитинден чүгө 17 кижилер тускай планнарын кылган, оон өскелери амдыгаа чедир чүнү-даа кылбаан.

Боттары өөрөнил турарларга чүгө бир катеп лекция номчулганы, ийи катеп ниити консультация болган. Марксизм-ленинизмниң теория-нын боттары өөрөнил турар МТС-тин директорунун политик талазы-биле олакчы эш Очур-оол, район прокуратурасының ажалдыкчы эш Григорьев, район эргелекчизи эш Богданов база көздөле пропагандистер эштер Куванова, Карыма, Д. Серен, Метке, Виче-оол олар өөрөдилгезинче кирбээн болгаш тускай планын безин кылбааннар. Ычангаш партия чырыдышыкынының четкизиңде илереп турар четпестери дарый узуткаары, өөрөдилгени идеялыг деннелин бедидери дээш районунун партия организастиалары боттут ажалдары чорудары чугула.

Х. БОРБАЙ-ООЛ.

Улуг сонургал-биле өөрөнил турар

Улуг-Хем районунун Көк-Чыраа сумузунда Ленин аттыг колхозта партияның политшколазы (пропагандист эш Кызыл-тук) солунунун редактору эш Тойлуг-оол) ажалдап турар. Политшколада 17 кижилер өөрөнил турар. Өөрөдилге чылы эгелзениңден бээр 7 катеп чыгып кичээлден. Өөрөдилге программа эзугаар чоруп турар. Пропагандист эш Тойлуг-оол тема бурзугун эки белеткелдиг, дынакчыларга билдирип кылдыр башкылап турар.

У. ХЕМ-ОЛ.

Политшколаның дынакчылары кичээлдерге улуг сонургалдыг чыгып кээп, өөрөнил эрткен материалдары эки шингээдиң апар турарлар. Дынакчылар өөрөдилгеге керектиг материалдар-биле четчир кылдыр хандырылган. Дынакчылардан эштер Өпей-оол, Бүдүп, Доржукай, Сандак-оол, Хууракай, Быштак-оол, Бүрүлей олар эки өөрөнил турар.

К. ОЛАК.

Политшкола эки ажалдап турар

Чөөв-Хемчик районунун «Октябрь 30 чыл ою» көдээ ажал-агы артелинде партия эге организастиаының чыныгыда ийги чылдың политшколазы ажалдап турар. Ында 19 кижилер өөрөнил турар. Политшкола октябрь 15-тен эгелзеш кичээл үспөй, бедик идея деннелге өөрөдилгени үргүчүлөп келген.

Политшколаның пропагандист эш К. Доржу программа эзугаар сески теманы дынакчыларга өөрөдил дооскаш, ам тоску теманы өөрөдил турар. Партияның XIX съездинге эш Г. М. Маленковтун илеткелни, партияның чаа Уставын болгаш 1951—1955 чылдарда ССРЭ-нин хөгжүлдезиниң бешки беш чыл планының талазы-биле партияның XIX съездиниң директиваларының дынакчыларга таныштырып өөреткен.

Дынакчыларның барык шуптузу өөрөнил эрткен чүдүлдерин конспект-илеп апар турар. Алдын-Сарыг, Коңзай-оол, Дүпей-оол болгаш оон-даа өскелер өөрөнил эрткен темаларны эки шингээдиң апар, өөрөдилгеге хамаарышкан немелде литератураларны база номчуп, кичээлге эки белеткелдиг кээп турарлар. Дынакчылар өөрөдилгеге чугула хергелетини турар литературалары тыпкылап апар турар.

Пропагандист эш К. Доржу кичээлдерге эки белеткел-биле башкылап турарында ангыда, делегелде болуп турар чоруктарын допчулап, Совет Эвилелинин болгаш улус демократиязының чурттарының ажал-агы, политика, культура талазы-биле челип апар турар улуг чедишкенин база бистин областың социалистик чарчылганының чедишкенин кичээлдер соонда дынакчыларга допчулап чугаалап берип турар.

К. МАШПАК-ООЛ.

Бөлүмүнүн ажалын сегидер

Эрзин районунун «Кызыл сылдыс» колхозунга «ВКП(б) төөгүзүңүң допчу курзун» өөрөнил бөлүм (пропагандист эш Салык-оол) тургустунган. Бөлүмүнүн дынакчыларында 11 кижилер санатылып турар. Баштайгы кичээл октябрьның 15-те организастиа эгелзеш. Ынчалза-да, кичээлдерге дынакчыларны келири чоортула эвээпек турар. Ылангыя сөөлгү кичээлдерге чүгө ийи-үш кижилер апарган.

Бөлүмүнүн кичээли мындыг сандаргай шинчилиг болуп, өөрөдилгени программанын узуп турар, ында партия эге организастиаының (секретары эш Маажа) кандыг-даа хемчег албайн турар.

Д. КЫРГЫС,

школа башкысы.

Кады ажалдажылганың түннели

Совет школа болза, бичини уругларны коммунисттерге эзуга кижиздилип, оларны эртем-билеге өөрөдил турар күрүнениң албан чери болур. Школа бурзугунда пионер организастиаы бар. Школаның болгаш пионер организастиаының ажалының хевир болгаш методу база солургазы чангыс: коммунизмниң идепкейлиг, меделердиг болгаш бүгү талазы-биле билгилег тургузукчуларны кижиздирер.

Өөрөдилгелерге ханы, быжыг билгилерни бээр, бедик корум-чурумга чанчыктырып кижиздери дээш школаның демиселиге пионер организастиаы хун-бүрү дузалар. Ынчангаш пионер организастиаының бүгү ажалы школаның өөрөдилгениң кижиздиргелиг солургазына бүрүн чатыркан турар ужурулуг.

Классның узуртукчузу класстан дашкаар үеде өөрөникчилер ортузунга өөрөдилге-кижиздиргелиг ажалды организастиап чорударда, класста пионер отрядына даяныры чугула. Пионер отрядының ажалын организастиап чорудардан ангыда, узуртуру комсомолдун, пионер вожатыйының херээ дээр болза, ол шын эвес. Класс узуртукчузу пионер организастиаы-биле сырый кады ажалдавас болза класка кижиздиргелиг ажалын эки шиптирлеп шыдавас. Ынчангаш, бо бүгүнү ханы-был билеп, өөрөникчилер ортузунга өөрөдилге-кижиздиргелиг ажалды чорударда, класста пионер организастиаы-биле харылзааны сырый тудуп, отряд-биле үргүчү кады ажалдаар херек.

Мээн узуртукчулар класымга билдиргек, чоргаар болгаш эштери-биле найрал чок пионер турган. Ынчангаш ол четпестери пионер отряды-биле, пионерниң активи-биле кады чайлашып, оларга эки шынары чанчыктырар деп шиптирлээш, аяа эки түннели челип шыдаан мен. Ындыг четпестер ам класста чок болган.

«Пионер—бүгү уругларга үлегер болур». «Пионерниң болгаш школаның алдары база хүлээлгези», «Класска корум-чурум—өөрөдилгеге чедишкениң дөзү» деп темаларга беседалар эрттирери планда көрдүнгөн турган.

Пионер вожатыйының болгаш класс башкызының узуртулганы-биле бистин класста отрядка «Сева-стопольдун маадырлыг камгалды», «Зоя Космодемьянскаяның өлүрткени» болгаш өске-даа темаларга

сборлар организастиаынын эрткен. Литературага болгаш уран-чүгүгө уругларның солургалын бедиктен сорулга-биле класка «Эн эки чурук дээш», «шүлүккө болгаш шүлүккө эки номчучку дээш» конкурстарны база белеткеп турар бис.

Бистин чуртувуста амыдыралдын дугайын, өске школарда эвенларның, отрядтарның ажалының дугайын, даштыкыда уругларның амыдыралының дугайын класстың өөрөникчилери неделада ийи удаа дынап турар.

Пионер отрядының органы «Пионер» хана солун пионерлерниң өөрөдилгени бедидеринге, класка чурумну быжыдарына эки дузалап турар. Эки өөрөдилгелиг, чурумну пионерниң дугайын аяаа тода бижи, чурум чок, кичээлге сымараныкчыны, найрал чок болгаш арыг-шер сагывас, кичээлден озалдап пионерлерни ында шүгүмчүлүк турар.

Комсомол болгаш пионер организастиаының инициативаы-биле чапсары өөрөникчилер културлуг, хөлгү эрттиреринге чанчыккан.

Класстан дашкаар үеде өөрөникчилер ортузунга өөрөдилге-кижиздиргелиг ажалды бедик деннелге тургузарына өөрөникчилерни ала ийи база улуг ролдуг болуп турар. Күш-ажылга бичезинден чанчыгып, өөрөнил күзелди өөрөникчилерге чанчыктырар ажал бистин класста база эки тургустунган. Ол ажалды чорударына элзэн хөй ада-пелер илепкейлиг киржип турар. Эн ылангы бир өөрөникчинин иези Ушакова өөрөникчилерни аргырына, угулзалай даараарына өөрөдил турар. Ол бөлүмүнүн кижиздилгери декабрь төнүзүндө «Кр-швер холлар» деп конкурстун түннелин үндүрөр.

Бо бүгүнүң түннелинде өөрөникчилерниң өөрөдилгези экижээп болгаш күш-ажылга өөрөникчилерниң чанчылы улгаткан, класста корум-чурум быжыккан.

Школаның пионер организастиаының, ада-иени аразында үргүчүлүнү кады ажалдажылгасы, башкыны, пионер вожатыйының болгаш ада-пелерниң кады найралдыг күженишкени өзүп олурар салтакчыларны коммунисттерге кижиздиргезинге чээ чедишкенин челип алдынарын дуржулгавыс мынчаар көргүскөн.

Е. ЛУБОШНИКОВА,

Кызылдың № 5 школазының дөрткү класзының башкысы.

КОЛХОЗЧУ МУРНАКЧЫЛАР

Кызыл районунун «Победа» колхозта мурнакчыларның саны өзүп, колхозтун организастиа, ажал-агынын быжыгып турар.

Эштер О. Данчай-оол, Кызыл-ургу-О. Чечекма, Х. Чылгаар-оол болгаш оон-даа өскелер нормазын доктаамал ажыр күсөдип, колхозчуларын ортузунда мурнакчылар бо-

луп, ат-сураа үргүчү үнүп турарлар.

Ак-сеткилдин, кызымаккай күш-ажылы-биле Д. Чылгаар-оол—3000 килограмм, О. Данчай-оол—2800 килограмм тарааны болгаш көдээ ажал-агынын өске-даа продуктуларын баштайгы аваныга алганнар.

Р. ОЧУР-ООЛ.

Бешки беш чылда Тываның ажалчы чоннарының материалдыг болгаш культурлуг деннелин өзүлдези

Ажалчы чоннарының материалдыг багай байдалын болгаш культурлагы деннелин чайгылыш чок бедиле болза, социалистик ниитилелдин хөгжүлдезинин экономиктуг хоюлузу олур. Совет Эвилелинин Коммунист партиясының XIX съездининиң уруну чарында парлаан генийг чогаалында эш Сталинның ай-ап турары болза:

«Социализмниң кол экономиктуг бойлузуңуң кол демдектерин болгаш негелдерини мынчалдыг чугаалап болур: дээди техниканы сууга социалистик бүдүрүлгени үзүктөл чок өстүрү база болбаарына тургаш бүгү ниитилелдин үргүчү өзүп турар материалдыг болгаш культуралыг хергелдерин аксималды-биле хандыраары боур.

Үргүчү өзүп болгаш хөгжүп турар социалистик система болза, ирилэр капитализмге долзуу-биле дурланышкак. Бисте болза, ниитилелдин материалдыг болгаш культуралыг хергелдерин эңне долзуу-биле илдыраары дээш демисел чоруп турар; а капиталистик делегелде—өдүңүң чуртуңуң чоңунун хөй кенин мөлчүп, хоозуралды, аяраалып тургаш, өске чурттарны улусун дээрбеден тургаш, капиталистик кончалы максималды-биле илдыраарың демисели чоруп турар. ССРЭ-де бүдүрүлгө өзүлдези үктелдишкн чок болуп турда, капиталистик чурттарда — бүдүрүлгө үздээш үзүктелдишкениң көдүртүшкүндөн кризисче, кризистен көргүзүшкүч «угланган дең эвес жүгүлдениң оруу-биле чоруп турар. Империализм чуртунда—дээди техниканы базаның үндөзилгенин бурдурлениң үзүктөл чок хөгжүлдези итанып турар, а капитализм чурт-

тарында — ниитилелдин бүдүрүчкү күштеринин узуткалы-биле үдеттирген техниканын хөгжүлдезинде үргүчү доктаашкын болуп турар. ССРЭ-нин хөгжүлдезинин бешки беш чыл планының талазы-биле партияның XIX съездининиң директива-ларын социализмниң кол экономиктуг хоюлузуңуң дугайында, социализмден коммунизмге чоорту шилчириниң оруктарының дугайында сталинчи өөрөдилгениң хайынналчак херели-биле чыратынган.

Совет кижилерини доктаамал өзүп турар хергелелин максималды-биле хандыраарының дугайында партияның соксаал чок сагыш салышкыны Тываның ажалчы чоннарының амдырал деннелин үргүчү бедилди турарында тодаргай илергейлетиниң турар. Бешки беш чылдың дургузунда бистин областа аш-чем улестирүүнүң чаа бүдүрүлгелери—макарон кылдыр цехтиң хлеб заводу, пиво хайндырар завод, эт комбинады, сорттут далган тырттырар дээрбе, саржаг болгаш быштак кылдыр беш завод тургустунар. Чик болгаш чурт үлестирүүнүн бүдүрүлгелери, эң ылангыя Кызылдың мебель фабрикасы, районнарын улестүрү комбинаттары улам калбарар. Сорттут далган, мал саржаа, быштак, макарон, пиво дүрүрери-биле чергелештир, база Совет Эвилелинин өске областарында эжеп турар калбак хергелелдин өске-даа чүдүлдери-биле чергелештир. Тывага бүдүрүп кылар бараанарының бүдүрүп үндүрүүшкүнү дыка улгадыр. Кызылдың кыдык бүдүрүп үндүрүүшкүнү 3,2 катеп, алгы—2,4 катеп, мебельдер—3 катеп, кондитер кылыгыларын бүдүрүп үндүрү 2 катеп өзөр.

Үрүмкөптө садар бараанарының саварыдазы дыка улгадыр. Чүгө

хергелекчилер кооперациязының шугуму-биле брзин бараан, саарылганы беш чылдың төнчүзүңгө чедир 53 хуу улгадыр. Ам бар магазиннерни, даректары калбарканының болгаш чаа магазиннерни тудуп тургусканын түннелинде, областың сады аппараттары ийи катеп хире өзөр, хөй-ниитинин чеменинге бүдүрүлдериң четкизи база калбарар.

Бешки беш чылдың дургузунда Тывага чуртталга тудушкуну дыка калбарар. Көбүшүн амыдыралдык араатарны сууржун амыдыралдык шилчирини доозар, улус-ажылыгайына, культура тургузушкунунга улуг эргилдени болдулар. Колхозчуларга сес мун чуртталга бажынарын тудуп тургусканы областын беш чыл планында баш бурунгаар көрдүнгөн. Чаагайдыды туттунган суурларга 107 уруглар садтары болгаш яслилерин, 86 чунар-бажынарны база культура өөрөдилгени болгаш амыдыралдык албан черлеринин тудуларын доозар. Хоорайларга чүгө коммунал ажал-агынын шугуму-биле чуртталга фондузу 48 хуу өзөр. Оон ангыда областың бүдүрүлгө база албан организастиа черлери бодунун ажалчынарына болгаш албан-хаакчытарынга чуртталга бажынарын тудуп тургузар. Кызылга суг дамчыдылганын болгаш каналчыдылганын тудушкуну эгелээр. Ол чүдүлдери бешки беш чылдың төнчүзүңгө ажылгалга кирген турар.

Үлетпүр, чуртталга болгаш культуралык амыдыралдык тудуларын дыка улуг хемчээлдин тудуу материалдарының бүдүрүп үндүрүшкүнүн улгатыраары үзөтүр. Ынчангаш Тываның чурт үлестирүүнүн бүдүрүлдери тууябу бүдүрүп үндүрүшкү-

нүн 5 катеп, чугайны—5,4 катеп, дилген материалдары—3,7 катеп көүдөдир ужурулуг.

Коммунизмче шилчиринин баштайгы үш кол негелделеринин бирээзи болза, ниитилелдин бүгү кижигүнеринге оларның күш болгаш угаан аргаларының бүгү тала-биле хөгжүлдезин хандыраары болур деп эш Сталин өөрөдил турар. Беш чыл планының талазы-биле партияның XIX съездининиң директиваларында улустун билгин болгаш чуртта культура-чырыдышыкы ажалын улам ынай хөгжүдериңче улуг кичээлгени салып турар. «Республикаларның найсааладарына, республика чаргыразында хоорайларга, областтар, крайлар болгаш улуг үлестүр төптөриңе бүгү-ниитиниң ортумак (он чыл) өөрөдилгезинче шилчиргени бешки беш чылда доозар болгаш Совет Эвилелинин өске артка хоорайларына, көдээ черлеринге бүгү-ниитиниң ортумак (он чыл) өөрөдилгезин боттандырынага таарымчалыг байдалдары белеткээр»—деп төөгүлүт шиптирени съезд үндүргөн.

1930 чылга чедир бодунун национал үжүк бижи чок чоразан тыва улус, орус улустун акы-дуңма дуздамчызының ачызында кыска хуу-сааның дургузунда бодунун культура хөгжүлдезинге дыка бурунгаарлашкыны бажыны кылган. Дөрткү беш чылдың дургузунда тывага эге чеди чыл школаларының саны 3,4 катеп, а ортумак школаларының саны 6 катеп өскенин чугаалаарга да четчир. Бистин облазымыс ам башкы институттук, педуцилишел болгаш улус ажал-агынын база культураның ызым-бүрү адырларына тускай эртемчилерни белеткеп турар ортумак өөрөдилге черлерин. Бешки беш чылда Тывага улус өөрөдилгезин бодунун хөгжүлдезинге улам бурунгаарлашкыны кылдыр. Обласка 50 чаа школа бажынарын тудуп тургузар/ кө-

дээ ажал-агы техникумувун, башкы институтунун чаа тудуларын тудушкуну доозур. Ниити билгилениң школаларына өөрөникчилерниң саны 37 мун кижиле чедер, сескионгу класстарының өөрөникчилериниң саны 6 катеп өзөр.

Чаа беш чыл планында культура-чырыдышыкы албан черлери чаа көдүрүлүшкүнү алдыр. Келир чылын Кызылга шип театрының база чаа кинотеатрының тудушкуну эгелээр. Обласка кино четкилери бодун чартык катеп көүдээр. Колхозчу суурларга 53 көдээ клубтары тудуп тургузар, чаа суурларга чаа-чаа библиотекар тылып келир. Библиотека техниказынын талазы-биле амгы үенин бүгү негелдерин хандырып турар область библиотеказының улуг бажынын тудуп тургузар төлөветинген.

Тывага парлаанга херээ калбарып турар. Полиграфия продукциязынын чүл бүрүлө өзүлдези 10 хуу болур. чүгө келир чылы безин областын ном үндүрер чери В. И. Ленинниң «Базым бурунгаар, ийи базым аткаар», «Империализм—капитализмниң дээди чадазы», «Күрүнө болгаш революция» деп чогаалдарын, И. В. Сталинның «Совет Эвилелинин Ала-чурттун Улуг дайынын дугайында», «Национал айттары болгаш ленинизм» деп чогаалдарын база орус литератураның классиктеринин болгаш совет чогаалчыларның элзэн каш чогаалдарын тыва дылга парлап үндүрер. Тыва дылга уругларның он үш ызы-бүрү аттыг номнарын парлап үндүрер. Ниити тиражы 171 мун кезек 20 өөрөдилге номнарын парлап үндүрер. Тываның анык шүлүкчүлөрүнүн шүлүктөрү чыныдызын база тыва шилерин чыныдызын ам парлалгага белеткеп турар.

Совет кижилериниң кадын камгааларын дугайында партия болгаш чаа үргүчү сагыш салып келген болгаш салып даа турар. Бешки беш

чыл планында эмнелге албан черлеринин, санаторийлерин, уруглар садтарының болгаш яслилеринин четкилерин калбартыры, чуртка эмчилериниң санын көүдөдир көрдүчүп турар.

КОЛХОЗ ТУРГУЗУУ

АРТЕЛЬДИН АЖЫЛ-ХЕРЭЭН БАШКАРАРЫНЫН ДУРЖУЛГАЗЫ

Ставрополь Крайнын Аполлонский районда «Коммунист маяк» колхоз 32 чыл дургузунда туруп турар. 1950 чылда улгатыр катышкан соода колхоз 430 өреге апарган. 20 муң гектар хире черни, ооң иштинде 7.500 ажыг гектар тараа тарынар черни база 11.500 гектар мал одаларын колхозка мөнгөзи-биле быжылган. Барык-ла 9 муң гектар хире одалар Кара черлерде туруп турар болгаш сүрүп одаларды хой ажылынга ажайгылаштырган турар.

Черни ол улуг делем девясказриде нитинин хой адырлыг ажайгынын чорудуп турар. Үнүш айаанда ажайгы колхоз будургуленин доктаамал 10 бригадаларын, ооң иштинде хову ажылынын 4, ногаа ажылынын 3, виноград ажылынын 2, сад-торгу ажылынын 1 бригадаларын тургускан.

Хову ажылынын бригадалары күзүн болгаш чазын чажар кызылгасты, арбайны, суланы, чингетарааны, кукурузаны, хевени, кориандрны, тарымал тоорукту болгаш өске-даа культураларны өстүрүп турар. 30 гектар сугаттыг черни эжелеп турар нитинин ногаазында капустаны, помидорну, огуретти, согунаны өстүрүп турар. Колхозтун винограды 70 гектарны, катчимистиг анык сад—25 гектар черни эжелеп турар. Колхоз ам ажайгынын чаа адыры—торгу кылыр ажылды шингээдин ап турар. Эрткен чазын 4 гектар черге торту ыштарын тарып олурган, олар бүрүн четке менди болгаш кайгамчык эки өзүп турар.

Мал ажылынын 7 улуг фермалары, чугула тудулгар, электри станциясы, дарганаар чер, чазаныр мастерская, 12 автомашинанын гаражи колхозта бар.

Колхозта культура амдырал албан черлеринден: 200 уруглар турар 7 уруглар яслилери, 5 клубтар, 3000 том номнарлыг библиотека, 2000 точкаларлыг радиобиблиотека, 4 чунар-бажын, хлеб быжыра черлер бар.

Көдээ ажайгынын тускай эртемнигери—агроном болгаш зоотехника колхозта ажайыдап турар, олар болза, ажайгынын адырлары мержежилди удуртуу чорукту боттандыра талазы-биле баштаар черге дузалап турар.

Бодунуз ажылынын планын болгаш колхозчуларнын нити хуралдарын чорударынын планын артельдин баштаар чери квартал бүрүзүнде чогаадып кылып турар. Ол планнарны көскү черлерге азып чарлап турар. Оларга: нити кол айтырларын, оларны белеткээр харысгалгы кижилерни болгаш илеткелчилерни айтып турар.

Чижээ, 1952 чылдын октябрь—декабрьда 3 нити хуралдарын эрттерин болгаш оларга дараазындагы айтырларынын көөрүн баштаар чер планнаан:

Октябрь 7-де: күсүк тарылганын түнелдери; мал ажылынын фермаларынын мал кыштагалышкынынга белеткелди;

Ноябрь 10-да: колхозтун күрүн мурнунга хүлээлгелеринин күсүлдези; орудгаларны баш бурунгаар хуваары;

Декабрь 7-де: 1951—1955 чылдарда колхозтун перспективтиг планынын дугайы-болгаш колхозтун 1953 чылда планын болгаш сметазын чогаадырны дугайы.

Колхозчуларнын нити хуралы болза, артельдин ажай-херектерин эргелеп башкараарынга чугула ролду ойноп турар. 1952 чылдын 9 айларын иштинде колхозка 7 нити хуралдарын эрттирген, колхозчулар аразы элээр ырак чеди анги черлерде чурттап турар болза-даа, хурал бүрүзүне оларнын үштүн ийзинден хой кезин олуржуп турган.

Хурал бүрүзүнге белеткел ажылы шыгыны чорутуп турар. Баштаар чер хурал бодун мурнууда чугалажыр айтыртыны ылавылап, илеткелчилердин беленин хынап, илеткелчилердин белеткенин доктаалдар төлевилелдерин хынап азы чогаадып кылып, хуралга колхозчуларнын өйшаанда келирин хандыра дугайында бригадирлерге болгаш фермалар эрлекчилеринге даалгаларны берип турар. Хуралга келир колхозчуларны чедирип эккээр дугайында харысгалгалыг кижилерни чурттагылыг чер бүрүзүнге томуялап, оларнын эргезинге автомашиналарын үндүрүп берип турар. Хуралга тургузар хун айтырларын, кыйгырларын, плакаттарын төп колданын клубунга азып чарлап турар. Хуралга болган саналдарын колхозтун бүгү радио четкилери-биле дамчыдып турар.

1952 чылда колхозчулар боттарынын нити хуралдарында чыл өгчөдун, 1952 чылдын будурүлге планын болгаш орудла-чарылга сметазын, иштиги чурумунун саавырын, колхозтуу электрижердинин планын,

часкы тарылганы эрттеринин планын, хой кыргалдызын эрттеринин дугайында болгаш колхоз будурүлгезинин өске-даа чугула айтырлары чугалажып турган.

Нити хурал соонда колхозчуларын будурүлге талазы-биле идепкейлиг чорудуу дыка белди турар. Ооң чугула көргүзүү болза, нитинин будурүлгезинге бүгү колхозчуларнын хаара туттунган чоруду болуп турар. Чижээ, 1951 чылда күш-ажыл шыдаар 637 колхозчулардан күш-хүнненин доктаатынган минимумун чедир ажылаваан чангыс-даа колхозчу чок болган. Күш-ажыл шыдаар колхозчу бүрүзү чыл иштинде ортумаа-биле 582 күш-хүнненин ажылаан.

Нити хуралдарын эрттериниче колхоз баштаар черинин шыгыны сагыш салып турар чоруду болза, хурал бүрүзүнге эки белеткенир, хуралдын ажылынга идепкейлиг киржир, чугалажып айтырлар талазы-биле ажайгыны, тодаргай саналдарын кириер арганы колхозчуларга хандырап турар. Бо бүгү болза, нити хуралдарнын организакчы болгаш мобилизакчы ролун улам-на көдүрүп, айтырларынын шын шийтпирлээри дээш харысгалгалыг болурунга колхозчуларын кижизидип турар. Артельдин уставынын негеп турарын эзуаар артель баштаар черинин сонгудаларын ийи чыл болгаш-ла колхозка болуп турар. Ооң-биле чергелештир колхозчулар болза, удуртур кадрларнын доктаамал болурунун дугайында улуг сагыш салышкынын илередип турар.

Артельдин даргазы колхозту 25 чыл иштинде удуртуп турар, мал ажылында баштап турар эш Михайлец 16 чыл иштинде баштаар черин кижигүнү болуп турар, эш Болотов 20 чыл иштинде ажайгы эрлекчилер турар. Баштаар черин дөрт кижигүннени оң болгаш чеди чыл өөр редилгелиг, сези коммунистер болуп турар.

Баштаар черин хуралын айда ийи удаа эрттерин квартал планын-биле көрүп турар, ынчалза-даа олар чамдыкта оон хой-даа болуп турар. Ажайгы планынга: хуралды эрттерер, ай, хүнүн, чугалажып чогуур айтырларынын, илеткелчилеринин фамилияларын айтып турар. Дараазындагы кварталдын планын бадылаарда баштаар чер дооступ турар кварталдын планынын күсүлдезин хынап турар.

1952 чылдын 9 айларынын иштинде колхозка баштаар черин хуралдары 29 удаа болган, хуралдарга 180 ажыг язы-бүрү айтырларынын чугалажып көргөн. Ол хуралдарга баштаар черин кижигүнненин планнаан агылда мурнакчы колхозчулар, колхозчу актив олуржуп турган.

Бригадирлерге болгаш мал ажылынын фермаларынын эрлекчилеринге колхозтун баштаар чери хүн бүрүнүн ооналгаларын бербиен турар. Чылдын ангы-ангы үелеринге таарышкан ажылынын планнар колхозта өйшаанда чогаатынып турар:

Часкы тарылга, тарааларнын чайгы ажаалады, дүжүт ажаап алыныкыны, хой кыргыдазы болгаш оон-даа өске. Баштаар чер ол планнарны күсүлдечилерге чедирип база оларнын күсүлдезин хынап турар. Ажай-херекти мынчалдыр тургузуп кээрге артель баштаар черинин даргазынын болгаш кижигүнненин боттандырып турары күсүлдезин хүн бүрүдөгү хыналдазынын ролу өскөн. Ажайдарнын чоруп турарын баштаар черин даргазы болгаш кижигүннени боттары чер-черге хүн бүрүдө хынаарында ангида бригадирлер болза, баштаар черин хуралдарына, бригадалар хуралдарына болгаш будурүлге хуралдарына отчеттарын түгүлчү берип турарлар.

Баштаар чериниң тода, сырыг катышкан ажылы болза, хой эвес административ штаттыг, хандырылга персоналдыг болуп болгаш чыл иштинде ону тударынга күш-хүнненин нити санынын 2,6 хуузуңдан хой эвести чарыгдар арганы колхозка берип турар.

Дарганын болгаш ооң оралакчызынын ажай хүнү мындыг янызлыг болуп турар: эртеннин 6 шактан 9 шакка чедир олар төп коьдана турар, мурнууда берген айтышкын даалгаларын күсүлдезин хынаар, ажайче автотранспортту чорудар, документилерге ат салыр, келген кижилерни хүлээп алыр болгаш оон-даа өске. Ооң соонда олар бригадаларже болгаш фермаларже үнүп, ажайдарнын чоруп турарын контролдаар, боттут айтышкынын бээр. Кежээ даргага оон оралакчызы, ажай-агий эргелекчизи, бухгалтер, агроном, зоотехник, гараж эргелекчизи чыгып келир. Олар болза, ажайдарнын чоруп турарынын база боттарынын хайгааралында чүдүлдерин хүн иштинде

күсүлдезин дынадыр, дуза хереклеп турар бригадаларга болгаш фермаларга кандыг дузаламчыны канчаар көргүзерин шийтпирлеп, дуза көргүзөр болгаш контролдаары-биле дараазындагы хүнде кайы бригадаже болгаш фермаже кым чорудурун айтыр. Ол чөвүлжир хуралдарга колхозтун партия организациязынын секретары база олуржур.

Күсүлдезин эки кылдыр тургустунган хыналдазы болза, ылап, хан бодатынган болгаш үндезилетинген планнын ажайлап кылыр, оларнын күсүлдезин чедип алыр талазы-биле баштаар черге болгаш даргага дузалап турар. Удуртулганын боттут болуру, бригада, ферма бүрүзүнде кылдынып турар бүгү чүвени билдир, тытып келир бергелерни ажай тиилээр болгаш алдагалдарын эдер талазы-биле бригадирлерге өйшаанда дуза көргүзери, ажай дээш хүлээлгени болгаш харысгалганы медегер билеринге бригадирлерни кижизидери, ажай херекти бүрүзү-биле билышаан чергестерин болгаш алдагалдарын шүгүмчүлээри—бо бүгү болза, ажай-агийны удуртурун экижер талазы-биле баштаар черге дузалап турар.

Артельдин баштаар чери МТС-тин дирекциязы-биле сырыг харылзаалыг ажайлап база артельдин будурүлге бригадаларынын болгаш МТС-тин трактор бригадаларынын тода найбарлдыг ажылы хандырап турар. Артельдин баштаар чери болза, бригадирлер МТС-тин участок агроному-биле болгаш колхозтун агроному-биле доктаамал харылзаалыг турар кылдыр оларны өөредип турар. Участоктун болгаш колхозтун агрономнары хүн-бүрүнүн ажыдарынын күсүлдезин дуржуп планнап, механизаторларнын болгаш колхозчуларнын ажайдарынын шынарын контролдаар талазы-биле бот-боттарынга дузалажып турар.

33 кижизден тургустунган партия организациязы, ол ышкаш комсомол организациязы колхозтун амдыралында улуг ролду ойноп турар. Партия организациязы масса-политиктиг ажайче база күш-ажылды коммунисттиг эзу-биле көрүңдү эзузунга колхозчуларнын кижизидеринче улуг кичээнгей салып турар. Агитаторлар болза, көдээ ажай-агий артелинин Уставын сагырынын, күш-ажылды сагылга-чурумун быжылгаларынын, күш-ажылдын будурүкчүлүгү бедидеринин, эртемниг болгаш мурнакчы дуржулганын чедишининерин шингээдин алырынын дугайында чүгле чайгы айларнын дургузунда 260 ажыг беселаларын чоруткан. Колхозчулар 600 ажыг солунарны болгаш журналдарын бижидип ап турар. Бригада бүрүзүнде көжүп чорудуу библиотека бар. Колхозчуларнын бажынарынын хой кезин радио-жуктан.

Партия организациязы баштаар черин ажайлынга контролдап боттандырып, артельдин ажай-херектерин эргелеп башкараарынын демократтыг үндезининерин олар канчаар сагып турарын контролдап, колхозчуларнын, баштаар черин болгаш будурүлге хуралдарын өйшаанда база бедик денелге эрттерер талазы-биле баштаар черге дузалап турар.

Колхозтун коммунистери болгаш комсомолчулары—социалисттиг чарыштыр организакчылары болгаш неппередикичтери. Колхоз болза, ко-жазы, «Коммунизмче бурунгаар» деп артель-биле чарып турар. Бүгү бригадалар болгаш фермалар, бүгү колхозчулар социалисттиг чарыш-биле хаара туттунган. Партия организациязы болгаш баштаар чер ажайдыг үелеринин айы-биле чарыштын түнелин үндүрүп турар. Хову ажылынын үш дугаар бригаданын болгаш мыйыштыг бола мал фермазынын ажайдакчыларынын коллективинге шийчир Кызыл туку тывыскаан. Бүгү бригадаларда болгаш фермаларда чарыштын көргүзүп самбыралары бар. Будүрүлге ооналдаларынын күсүлдезин оларга хүнүнү-не бижип турар.

Чарыштын мурнакчылары колхозта кичээнгей болгаш хүндүл-биле хүрээлкен, оларнын дуржулганын колхозтун бүгү бригадаларынын болгаш фермаларынын практикасында калбаа-биле неппередип турар. Чоокта чаа 30 колхозчуларын Хүндүл самбыразынга кириерин болгаш Хүндүлүг бижиттир тысыр деп нити хуралга шийтпирлээ, эки ажайдаанынын дугайында 32 колхозчуларга мактал чедирген. Мурнакчыларнын фоточуртуурын Хтндүл самбыразында делгезин болгаш оларнын чедип алган көргүзүлгенин көргүскөн. Мурнакчыларнын чедишининерин хана солунары болгаш «дайнычы хуудустар» пропаган-

далап турар. Мурнакчылар боттарынын ажайдарынын методтарынын дугайын будурүлге хуралдарынга илеткеп турарлар.

Артельдин ажай-херектерин шын эргелеп башкарган чорук болза, артельдин ниитижиткен ажай-агийнын хажык чок өзүлдезин болгаш бүгү талазы көгүлдезин, оон бараанын болгаш орудгалыг чорудурун бедидишкенин хандырып турар. Күзүн чажып тары кызылгастын бир гектардан ортумак дүжүдү 1951 чылда 14,93 центнер, 1952 чылда, 23,83 центнер чедир өскөн. Ол болза 2,647 гектар шөлде болуп турар. Күзүн чажып тары арбай бир гектардан 1951 чылда 21,83 центнер база 1952 чылда 25 центнер дүжүттү берген.

Продуктулуг малдын баш саны 10 муң турганындан 1950 чылда 14,5 муң чедир көвүдөн. Куштар 1950 чылда 10,657 турган болза. 1952 чылдын октябрь 1-де 15,500 баш болган.

Бир инектен сүт саалдазы 1950 чылда 1,194 литр, 1951 чылда 1797 литр турган болза, 1952 чылдын чүгө 9 айларынын иштинде инек бүрүзүңден 1,380 литрин саап алган. Чинге дүктүг хойлар хой ажылынын сүрүп одаларды байдалынга ортумаа-биле 5,3—5,9 килограмм дүктү берип турар.

Күрүңгө дүжаар көдээ ажай-агий продуктуларынын планнарны колхоз чыл бүрүдө ажып күсүлдеп турар. 1952 чылда 38,591 центнер тарааны дүжааган.

«Коммунист маяк» колхоз көдээ ажай-агий продуктуларынын чүгө санын көвүлдедери дээш эвес, харын оон шынарын бедидери дээш чедишининг демисежип турар. Үнүш ажылынын, мал ажылынын болгаш дузалаар будурүлгелеринин продукцияларынын шынарын экижер талазы-биле элээр хой хемчеглерин баштаар чер ажайлап кылган болгаш практикада ажайлап турар.

Колхоз болза, коряндар деп үнелиг эфир-үстүг культураны өстүреринин агротехниказын чыл келген тудум экижидип, оон дүжүдүн болгаш үрезинеринин шынарын бедидип турар. Коряндар үрезини дүжааганы дээш колхоз 1951 чылда 170 муң рубль түнүг немелде-шанналды алган. 1952 чылда немелде-шаннал 206 муң рубль болган.

Колхоз болза, мал ажылынын продукциязынын шынарын экижер талазы-биле дыка хой хемчеглерин ап турар. Ол продукциянын кол хевирин—чинге рунолуг дүк болур. Өөр малдын уксаа составын үргүлчү экижидип тургаш, хойларнын чемгерилгезин болгаш ажаалазын экижидип тургаш колхоз бедик дүк кыргалдарын болгаш дүктүн эки шынарынын чедип ап турар. Хой ажылынын фермазы хойнун сүрүп одаларды черлеринде каларчыларга 30 бажынарын туткан, шахталыг кудуктарын дерип тургускан. Хат шуурганнардан хойларны камгалаары-биле чуга манзы ханаларлыг, черепинга кышаларлыг (шы-ыгыларлыг) 10 кажаларын тудуп тургускулаан.

Дүктүн бедик шынары болгаш оон күрүңгө дүжаар планын ажып күсүлдезин дээш сөөлгү ийи чыл иштинде 487 муң рубль түнүг немелде-шанналды колхоз алган.

«Коммунист маяк» колхозтун дуржулгасы болза, көдээ ажай-агий продукциязынын шынарын бедидери дээш демиселдин түнелинде колхозтун болгаш колхозчуларнын орудгалары чүс-чүс муң рубльдерге көвүдөп, артельдин хуваашпас фонду өзүп турарын көргүзүп турар.

Бир эвес 1951 чылдын эгезинге чедир колхозтун хуваашпас фонду 4,702 муң рубль турган болза 1952 чылдын январь 1-де ол 5,270 муң рубль четкен. 1951 чылда колхозтун орудгалын 3,092 муң рубльге планнаан а херек кырында 3,200 муң рубль алдыган.

Нитинин ажай-агийнын чедишининг көгүлдезин колхозчуларнын орудгаларын көвүдери чорукту хандырып турар. Күш-хүнненин тысыр натура болгаш ашка чүдүлери чайгылыш чок өзүп турар. Колхозчулар бо чылдын дүжүдүн ден болгаш орудгаларында күш-хүнү бүрүзүңгө 4 рубль 35 копеекти, 5 килограмм тарааны, ол ышкаш малга бөдүти чемнери ап турарлар.

«Коммунист маяк» колхозтун ажай-чорудулгаларынын ажай-агий талазы-биле түнелди мындыг-дыр.

А. ЧУХНО,
колхоз даргазы,
Н. РАФИЕНКО,
агроном-экономист.

Ленинград. Совет эртемнеринин төлээлери бойдус чаартылганын сталичы улуг планын амдыралга боттандыраары-биле ажайлап турарлар.

Чурукта: С. М. Киров аттыг ыяш-техниктиг академиянын ыяш культураларынын болгаш мелиорация кафедрасынын эртем ажай-дакчылары (он талазында солагай талазында): хоочун башкы Н. И. Рубцов, аспирант М. Л. Бравонский, доцент А. В. Преображенский, кафедра эргелекчизи, көдээ ажай-агий эртемнеринин профессору доктор В. В. Огильский болгаш профессор Х. А. Писарьков оларнын кафедранын хуралынга ыяш ажай-агий черлеринге дуржулга кылдыр тарырынга белеткээр ыяш үрезинеринин шынарын шинчилээринин талазы-биле ажай дугайында аспирант Л. З. Андреевнын илеткелин дынаап олурарлар.

Чуруу Н. П. Федотовтуу. СЭТА-нын прессклишези.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Дөргүл-төрөл уязында четпестерни чайладыр

Келир үенин эртем билдиглиг тургузучуларын кижизидеринин кол төвү—совет школа. Ынчангаш совет школада ажайлап турар бүгү ажай-дакчы кижилер коммунисттиг ниитилдин тургузучулары, келир үенин эртемниг хамаатылары болур анык салгакчыларнын коммунисттиг кижизидилгези дээш бүгү билдиглерин, күжүн харам чокаа бээр хүлээлгелиг.

Чөөн-Хемчик районун Чыргакыда Сталин аттыг колхозта чеди чыл школазынын башкылары, а ол ышкыш интернат эргелекчизи боттарынын хүнүлүг хүлээлгезин четпес үнелеп турар. Ол школада башкылар Чадамба, Экер-оол, Такпай, Намчыл, интернат эргелекчизи Хою-оол олар школа директору Төмүр-Очурну төрөлдери болур.

Төрөлдөр чыгыл бергенинде шүгүмчүлөп болгаш бот-шүгүмчүлөп мында чок, четпес ажай бастанып турар. Директор Төмүр-Очур кайнаар-даа эгилер, оон караанга төрели башкы көстүр.

Ажайлыг четпестер четпести узуткаар херек деп чугалаарга, төрөлгө арай каржы. Ам канчаар, төрөлдүн нүүрүн баксыратпас төлөздө «чымчактап», чөптүг «сүмени» берип келзе-даа, четпес ажай хевээр-ле.

Ажайлыг четпестинин бир барымдаазы болза, школанг интернат эргелекчизинде Хою-оол директор Төмүр-Очурга оорганганга, күрүненин долу хандырылгасында турар уругларнын кедер хевинче колгаарлап кирип турар. Чижээ, эрткен чазын райондан күрүн хандырылгасында өөренип турар уруглар кедер сапогтарны школага чоруткан. Хою-оол аңаа улуу-биле өөрүп, бир сапогту боду кеткеш бирээни кадайыга кедирипкен.

Ам сапогтар данзынын четпелээр херек. Ону канчаар кылыр? Анаа база ашка үндүрер апарган.

С. ДОНГАК.

Совет садыгы ындыг туруп болбас

Ажайлыг чонну чугула херелдедин барааныры-биле хандыраарла культуралыг совет садыгы калбарты чорудары херелекчилер нитиленин ажайдакчыларында улуу-биле хамааржыр.

Ындыг турбуже Сит-Хөл районун Алдан-Маадыр сумузунда садыг ажылында улуг четпестер бар. Ылаңгыя сумуда магазин эргелекчизи Дакоо совет садыгынын чурумун харжызы-биле хажыдып, хүлээлгезин ыракта чедир күсүлдейт турар. Оон барымдаазы болза, бараан садып алыры-биле магазин келген херелекчилер бараан өртөөн айтыраарга харымлап берген, ыяавыла 2—3 каптап айтырап ужурга таварыштырып турар. Оон кедерээрге магазин иштинге херелекчилер-биле

—Чаа сапогтарыны штюканы деп кым билер боор. Олар ам «бистиг-ле» болгай. Оларнын орунга эрги сапогтарны кирипитисвиссе,—деп Хою-оолга аянын чымчак кылдыр кадайы сүмелзэн.

Ол хире таарымчалыг саналдан Хою-даа ойталаар ужур чок болган. Эрги сапогтарны школанг складиныга салгаш, чинк боап турган.

Чаяан болуп, бир таарымчалыг байдал Хоюгга база таварышкан: —Сапог чок, мензэ бир эш сапогтан бээр болза ажырбас ышкаш,—деп директор Төмүр-Очур Хоюгга сүмелзэн.

Директорунун төрөл эзуу-биле таарыштыр айтырган дилээ анаа таарымчалыг болганындан бир эш сапог база-ла директорга ажайгылына берген.

Күрүненин долу хандырылгасынга өөренир ужурлук уругларнын орунда Төмүр-Очурга эйт-чем, арагалыг кээп турар таныш көрүштерин уруглары кирген.

Хуузунда ажайлыг, бай-шыдалыг Чигжиттин, Кара-Хелиннин уругларын директорунун чөпшээрели-биле күрүн хандырылгасында кийрген.

Школада өөредилге-кижизидилгелер ажай багай тургустунган. Школанын интернаттың ишти хирлиг. Каракка шаштыгып турар четпестер тура-даа, школанг директору башкылар бөлүү ону чайладырын динмейн турар.

Школанын ажылында бо хире четпестер турда, ында партия организациязынын секретары Такпай база-ла төргүл-төрөлдүн ужурунда четпестерни илередиринден чайлаан туруп турар.

Төрөл-дөргүлдер уязында базыртынган четпестерни мынчага чедир эскербэзби, ону ала-чаягарлаашкынын агымынче кийргени районун ажайлында четпести база илередип турар.

С. ДОНГАК.

Ажайлыг бедик денелче

Бай-Тайга районун Сталин аттыг колхозта бот-тыныгыр уран-чүдү бөлүмү бо чылдын чазынынга чедир эки ажайдыг бөлүм турган. Бөлүмүнүн ажылын бедик денелге тургузарда, анаа боттут удуртулга херек. Колхоз баштаар чери, ында партия, комсомол, организациялары бот-тыныгыр уран-чүдү бөлүмүнүн чедишининге оожурган, анаа удуртулганы база дузаламчыны кошкаткан. Оон уламандан бөл-

М. БЮРБЮ.
К. ТОЮН.

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

Румыя улустун сыры катышкан чангыс эви

Румыниянын Улус Республиказынң национал Улуг хуралына 1952 чылдың ноябрь 30-де болган сонгулдалар улус демократиянын фронтузунун чайынанчак тинделези-биле демдегелетинген. Бүгү 10.574.475 сонгукчулардан 10.353.469 хамааттар, азы 97,91 хуузу бадылаашкына киришкенер. Бадылаашкына киришкенерниң 98,84 хуузу улус демократиянын фронтузунун кандидаттары дээш боттарынын бадылаашкынын бергенер.

Сонгулдалар болза, республиканың ажилчы чоннарынын Румынияны ажилчы партиясына болгаш улустун эрге-чагыргазына кайгамчыкты-биле бердинген көргүскен, чангыс эптиг хураалы чангыс катышкан ажилчы чоннарын социализм тургузуушкунун оруу-биле бурунгаар баарына чайгылыш чок шийтирилди көргүскен.

Румыя улустун баштыңызы Георгу-Дейжун чугаалап турары болза: «Бистин улус-демократтыг тургузуушкунун ханы демократтыг характерли болза, Совет Эвилелинин Чепсектиг Күштеринин хостааны бистин чуртувустуа улазу бодунун салым-чаянын холуна алгаш, буржуаз-демократтыг тургузууну дүжүрүп, эрге-чагыргадан фабрика, банк ээлери, помещиктерни чайладып, помещиктерин черин хурааган, ону чер чок болгаш бичи черлиг тараачынарга үлөп берген, ажилчы чонун тери болгаш ханы-биле тургускан фабрикаларны болгаш заводтары национализиастааш, бүгү улустун эдилеи болдурган, бистин чуртувуса социализмниң нитиледиң тургузуушкунуңе буржуазия чок болгаш буржуазияга удуз эзелеп кирипкен ол фактылардан болду турар».

Румыя улустун бо төөгүдүт чаалап алышкынын чоокта чаа бадылаан болгаш анаа үндөзлөш сонгулдалары чоруткан чаа Конституцияда дүрүмчүлүп бижген.

Капитализмниң кинчизинден хосталган Румынияны ажилчы чоннары боттарынын чуртун чаартып тургускан дээш канчаар-даа аажок улуг көдүрүлүшкүн-биле эзелеп кирген болгаш ам олар боттарынын күш-ажылынын байлактыг үрөтүндөдөрүн ап турарлар. Республиканы амыдыралында үргүлчүлүң депшилли болбай турар чангыс-даа ажил-агынын адыры кайда-даа чок.

Делегейниң ийги дайынын аар уркутары бар турбужажок, чуртту улуптурун хөгжүлдөзүң деннеди 1951 чылда-ла дайын мурундагы деннеди 1,9 катап ашкан. Улустун эрге-чагыргазынын турпалыгынын чыдарынын дүргүзүндө чүс-чүс чаа бүдүрүлгелер ажылда да кирген, ада-чурттуң машина туушкуну тургузуунуң, нарын станоктар, нефть дерилгелери, энергетиктиг аппараттар, көлөзө ажыл-агый машиналары болгаш өскө даа чүдүлөр кылдырган. 1955 чылда —беш чыл планынын сөөлүгү чылдында үлөтүрүнүң нити продукциязы 1950 чыл-биле дөмөйлөргө 5 катап көвүдөн турар. Беш чылдын планы болза, Дунай — Кара далайынң канады, В.И. Ленин аттыг сүгү кужу-биле ажилдаар электри төүт, Молдавада кара металлургия комбинанды. «Скытениң бажыны» деп полиграфия комбинанды болгаш өскө даа ол ышкаш шак ыңдыг хөй улуг-улуг туудуларын тууду, ажылдаа киририн баш удур көрүп турар. Бүдүрүлгелерде болгаш чаа туудуларда бүдүрүлгө пландарын хуусаа бетинде күсүдөс болгаш продукциянын шынарын экижидер дээш социализм чарыш хун келген туудуна калбарып турар. Чаартыкчы болгаш чогаалдыкы шимчээшкын уламан калбарып турар. Баштайгы үш кварталдары дүргүзүндө үлөтүргө болгаш транспортка 12.653 чогаалдыкы саналдары нептереткени болгаш оларнын күрүнеге 87 миллион лей камналганы бергени көргүзүп болду. 114 муң румын ажилчынар совет стхановчуларын ажилчы методтарын шингээди алган болгаш оларны чедикшини-биле ботандырып турарлар.

Көдөзө ажил-агы талазы-биле улуг чедикшинер база чедип алдынган. Сөөлүгү үш чылдарын дүргүзүндө чуртта эки-тураны барымдаалап тургаш, 3,5 муң коллективтиг ажил-агылдары болгаш черни кады амылдап кылар эштежилгелерни тургускан. Ол чорук румын көдөзө социализмниң чаартылганынын эгезин салган. Он-он муң тракторлардыг, чүс-чүс совет комбайндардыг болгаш өскө-даа муң-муң көдөзө ажил-агы машиналардыг 168 ма-

Июнь-июль 1952 чылда Румыя улустун эрге-чагыргазы

Июнь-июль 1952 чылда Румыя улустун эрге-чагыргазынын фронтузунун кандидаттары дээш чангыс эпт-сеткилдиг бадылаашкыны-биле ажилчы чоннар социализмниң улуг херээнге боттарынын бүзүрелини, боттарынын хостакчызы — Совет Эвилелинге ынакшылдын болгаш бердингенин, улустар аразына тайбың болгаш демократтыг кады ажылдажылга дээш боттарынын шийтирилди база катап бадыткааннар.

Июнь 30-де улус демократиянын фронтузунун кандидаттары дээш чангыс эпт-сеткилдиг бадылаашкыны-биле ажилчы чоннар социализмниң улуг херээнге боттарынын бүзүрелини, боттарынын хостакчызы — Совет Эвилелинге ынакшылдын болгаш бердингенин, улустар аразына тайбың болгаш демократтыг кады ажылдажылга дээш боттарынын шийтирилди база катап бадыткааннар.

Июнь 30-де улус демократиянын фронтузунун кандидаттары дээш чангыс эпт-сеткилдиг бадылаашкыны-биле ажилчы чоннар социализмниң улуг херээнге боттарынын бүзүрелини, боттарынын хостакчызы — Совет Эвилелинге ынакшылдын болгаш бердингенин, улустар аразына тайбың болгаш демократтыг кады ажылдажылга дээш боттарынын шийтирилди база катап бадыткааннар.

Июнь 30-де улус демократиянын фронтузунун кандидаттары дээш чангыс эпт-сеткилдиг бадылаашкыны-биле ажилчы чоннар социализмниң улуг херээнге боттарынын бүзүрелини, боттарынын хостакчызы — Совет Эвилелинге ынакшылдын болгаш бердингенин, улустар аразына тайбың болгаш демократтыг кады ажылдажылга дээш боттарынын шийтирилди база катап бадыткааннар.

Чуртту АКШ-тың агресиязынын плацдармы кылдыр хуудурушаан, америк империалистер-биле кады ону милитаризастаарын калчаалы-биле чорудуп турар Иосиданың чаазаны улуска удуз политиказына удурланган шимчээшкын Японияда өзүп, калбарып турар. Чазакты дүжүрүн болгаш Японияны чаа дайыныне тырттып кирир арганы болдурбас, тайбынны, хосталганы болгаш национал хамаарышпас чорукту улуска хандырып берип болгу дег ыңдыг политика чорударын япон улустун калбак массалары негеп турар.

Июнь 30-де улус демократиянын фронтузунун кандидаттары дээш чангыс эпт-сеткилдиг бадылаашкыны-биле ажилчы чоннар социализмниң улуг херээнге боттарынын бүзүрелини, боттарынын хостакчызы — Совет Эвилелинге ынакшылдын болгаш бердингенин, улустар аразына тайбың болгаш демократтыг кады ажылдажылга дээш боттарынын шийтирилди база катап бадыткааннар.

Июнь 30-де улус демократиянын фронтузунун кандидаттары дээш чангыс эпт-сеткилдиг бадылаашкыны-биле ажилчы чоннар социализмниң улуг херээнге боттарынын бүзүрелини, боттарынын хостакчызы — Совет Эвилелинге ынакшылдын болгаш бердингенин, улустар аразына тайбың болгаш демократтыг кады ажылдажылга дээш боттарынын шийтирилди база катап бадыткааннар.

Июнь 30-де улус демократиянын фронтузунун кандидаттары дээш чангыс эпт-сеткилдиг бадылаашкыны-биле ажилчы чоннар социализмниң улуг херээнге боттарынын бүзүрелини, боттарынын хостакчызы — Совет Эвилелинге ынакшылдын болгаш бердингенин, улустар аразына тайбың болгаш демократтыг кады ажылдажылга дээш боттарынын шийтирилди база катап бадыткааннар.

Июнь 30-де улус демократиянын фронтузунун кандидаттары дээш чангыс эпт-сеткилдиг бадылаашкыны-биле ажилчы чоннар социализмниң улуг херээнге боттарынын бүзүрелини, боттарынын хостакчызы — Совет Эвилелинге ынакшылдын болгаш бердингенин, улустар аразына тайбың болгаш демократтыг кады ажылдажылга дээш боттарынын шийтирилди база катап бадыткааннар.

бүгү чуртта шахтерларның, электрия үлөтүрүүнүң болгаш демир орук ажилчынарының массалыг ажил соксаашкынары болгалаан болгаш ам-даа үргүлчүлөп турар.

Июнь 30-де улус демократиянын фронтузунун кандидаттары дээш чангыс эпт-сеткилдиг бадылаашкыны-биле ажилчы чоннар социализмниң улуг херээнге боттарынын бүзүрелини, боттарынын хостакчызы — Совет Эвилелинге ынакшылдын болгаш бердингенин, улустар аразына тайбың болгаш демократтыг кады ажылдажылга дээш боттарынын шийтирилди база катап бадыткааннар.

Июнь 30-де улус демократиянын фронтузунун кандидаттары дээш чангыс эпт-сеткилдиг бадылаашкыны-биле ажилчы чоннар социализмниң улуг херээнге боттарынын бүзүрелини, боттарынын хостакчызы — Совет Эвилелинге ынакшылдын болгаш бердингенин, улустар аразына тайбың болгаш демократтыг кады ажылдажылга дээш боттарынын шийтирилди база катап бадыткааннар.

Австриянын демократтыг күштеринин блогу

Чоокта чаа Венага «Австриянын улусчу оппозициязынын» конференция болуп эртен. Анаа Австриянын бүгү жокуларындан келген 1100 ажыг делегаттар — компартияны, социализм ажилчы партияны, демократтыг херэеженерниң болгаш демократтыг аныктарны эвилелдеринин, көдөзүң үрүмк ээлериин эвилелини, Австриянын демократтыг эвилелини концентратыг лагерьлерге турганнарын эвилелини болгаш чазактың антиулусчу политиказына удуз үнүп турар өскө-даа хөй-хөй организацияларын төлөөлөкчилери олурушканнар. Удуртукчулары америк империалистерге чүгенедиң алган чоруп турар улусчу болгаш социализмниң партияларын кезижүнери делегаттарын аразына база олурушканнар.

Конференцияны киржикчилери чазактың американыч угланышкынын чангыс эпт-сеткил-биле буруу шаап, Барын Австрияны демилитаризастап турар чорукка шийтирилди-биле удурланган болгаш 1953 чылдың февраль 22-де болуп деп турар парламентинин сонгулдаларына чангыс-аай фронту-биле үнеринче Австриянын бүгү чоңу кытыгырганнар.

Сонгулда блогунун хүлээп алган программасында тайбың дээш, Австриянын хамаарышпас болгаш демократизациязы дээш, күрүнө керэзин дүрген чарар болгаш ээлеп-чагырып турар шериглерин чурттап чайладып үндүрүр дээш, бүгү чурт-биле садыг харылзааларын калбартыр дээш, ажилчы чоннарын амыдырал байдалын экижидер дээш демисели күштелдеринин эргежөк чугулазын шыгып демдегелеп турар. Улусчу азы социализмниң партия дээш берген бадылаашкын бүрүзү болза, «шиптирилг катышкан политиканы үргүлчүлөри дээш, аар-берге каража когаралдар дээш, төрүн чуртту үрөгдээр дээш берген бадылаашкын болуп» деп ажилчы чоннары программа сагындырып турар. Австрияны кул кылып алырын болгаш ону боттарынын шериг плацдармы болдурарын орадажып турар америк империалистерге «опозициянын» тугуну аадаага чадгынып алгаш дузалап турар «хамаарышпастарын» фашиссырак эвилелинге сонгукчулар моон-биле бир дөмөй удурланып журулу. Чурттуң бүгү дөштүлүгү күштерин катыштырып турар «Австриянын улусчу оппозициязынын» сонгулда блогу дээш бадылаашкыны бербишаан, австрия улус тайбынын, чурттуң чангыс эвин болгаш демократтыг хөгжүлдөзүн хандырып шыдаар деп сонгулда программасы чугаалап турар.

Бо эзулуг улусчу программа болза, австрия улустун язы-бүрү бөлүктөрүнүн иштинге сагыш-сеткилди изиг хайышкынын болгаш деткимчени болдурган. «Австриянын улусчу оппозициязынын» бүгү ажил-чорудулазын удуртурун дааскан конференциянын президиумунун адынга конференциянын шийтирилгине чангыс эпт-сеткил-биле катыштырып турарын илередиң, катышкан сонгулда блогунун ам болуп деп турар сонгулдаларына бүгү күштери-биле дузалаарын хүлээниң ап турар ажилчынарын, тараачынарын болгаш албан-хаакчытарнын хуралдарынын резолюциялары болгаш чагаалары кээп турар.

Д. БОЧАРОВ.

КНО-нун Көл Ассамблеязының чедиги сессиязы ПЛЕНАРЛЫГ ХУРАЛДА

НЬЮ-ЙОРК. Көл Ассамблеянын декабрь 5-те хундүскү хуралына тускай политиктиг комитеттин болгаш 5-ки комитеттин (сан, администрация айтырыгынын талазы-биле комитет) белеткээни чамдык айтырыгларны чугаалажып көргөн.

Тускай политиктиг комитеттин чүдүлдүзүңгени Муруну-Африка Эвилелинде чорудуп турар раса талазы-биле тускайлаашкын политиказын буруу шаап турар резолюцияларны Көл Ассамблеянын хүлээп алырына шаптыктаар деп колониялардыг куруелеринин төлөөлөкчилери орадажып турганнар. Муруну Африкада раса талазы-биле истеп-сүрүшкүннерин дугайында айтырыгы Көл Ассамблеянын чугаалажып көөр «эргези чок» деп санаарын Муруну-Африка Эвилелинин төлөөзи саналдаарга, ону Англия биле Франциянын төлөөлери деткээнер.

Ыңчалза-даа ол саналды хөй кезин 43 бадылаашкынар-биле хүлээп албай барган. ССРЭ-нин, УССР-ниң, БССР-ниң, Польшаның, Чехословакияны, Индияны, Иранын, Пакистанын, Египеттин болгаш өскө-даа элээн хөй чурттарын төлөөлери ол саналга удуз бадылаан. 9 делегациялар дадагалзаан болгаш ол санал дээш чүгө 6 делегациялар бадылаан (Англия, Франция, Австралия, Бельгия, Люксембург, Муруну-Африка Эвилели).

Сон соонда 18 азия-араб чурттарынын болгаш Латин Американың чамдык чурттарынын резолюциянын бадылаашкына кирген. Ону тускай политиктиг комитет мурунда да хүлээп алган турган. Ук резолюция болза, Муруну-Африка Эвилелинде раса талазы-биле истеп-сүрүшкүннери буруу шаап турар болгаш ол чуртта раса талазы-биле хамаарышталарын хынаарын комиссиянын тургузурын көрүп турар. Ол резолюцияны хөй кезин 35 бадылаашкынар-биле хүлээп алган. 23 төлөөлөр дадагалзаан. ССРЭ-нин, УССР-ниң, БССР-ниң, Польшаның, Чехословакияны, Индияны, Иранын, Египеттин, Пакистанын, Сириянын болгаш өскө-даа чурттарын төлөөлери ол резолюцияны хүлээп алыры дээш бадылаан.

Скандинав чурттарынын кижини эргелерин хүндүлээр дугайында нити бодалдар көргүзүп турар резолюцияны Көл Ассамблея 24 бадылаашкынар-биле хүлээп алган. Ол резолюция болза, үстүнде айткан 18 чурттарын Муруну-Африкада раса талазы-биле истеп-сүрүшкүннерин политиказын буруу шаап турар резолюциянын солугурууларын турган. ССРЭ-нин, УССР-ниң, Польшаның, Чехословакияны, Египеттин болгаш өскө-даа чамдык чурттарын төлөөлери дадагалзаан. Анаа удуз чүгө Муруну-Африка Эвилелинин төлөөзи бадылаан.

«Муруну-Африка Эвилелинде инди уткуг кижилерин байдалынын» дугайында айтырыг талазы-биле резолюцияны Көл Ассамблея 42 бадылаашкынар-биле хүлээп алган. Муруну-Африка Эвилелинин чазаа-биле Индиянын болгаш Пакистанын чазактарынын аразына бо айтырыг талазы-биле чугаалажышкынарын организастаарына КНО-нун ак-сеткилдиг дузаламчынын комиссиязын тургузурын ол резолюцияда көрүп турар. ССРЭ-нин, УССР-ниң, БССР-ниң, Польшаның, Чехословакиянын, Индиянын болгаш өскө-даа чамдык чурттарын төлөөлери ол резолюцияны хүлээп алыры дээш бадылаан. 14 делегациялар дадагалзаан.

Сон соонда испан дылды экономикте болгаш социал Чөвүлдөдүн ажилчыны дылы кылдыр хүлээп алырын дугайында бешки комитеттин саналын Көл Ассамблея чүдүлдүзүңгени. ССРЭ-ниң, УССР-ниң, БССР-ниң, Польшаның, Чехословакиянын төлөөлери ол саналга удуз бадылааннар. Ажилчыны дылдын хоюлулу эргезин орус дылга тыпсырын тооп көрөйин турар комитеттин саналын нация талазы-биле тускайлыктыг характерин ССРЭ-нин төлөөлөкчизи Г. Н. Зарубин айткан.

Экономикте болгаш социал Чөвүлдөдө база оң органнына ажилчыны дыл кылдыр испан дылды ажилчыларын дугайында айтырыгны чугаалажып көөрү КНО-га болгаш оон органнынага орус дылды деп

Исландияда ажил соксадышкыны

КОПЕНГАГЕН. «Берлинске тидең» солунунун медээлери турарын эзугаар алырга, Рейкьявик болгаш Исландияны өскө-даа хоорайларын үргүлчүлөң ажилчынарын ажил соксадышкынына Кехлавикте аэродромун ажилчынары база катышкан. Оон түнделинде аэропортка ажил шуут соксаан. Кехла-

үндөзүнере ажилчы-биле сыры харылзаалыг болуп деп ССРЭ-ниң төлөөлери санап тур деп Зарубин чугаалаан.

Делегейниң эртем болгаш культуразынын хөгжүлдөзүнере орус дылдын төөгүлүгү ролу бүгүдөгө билдингир. Бүгү делегейниң улустары, оон иштинде славян улустар, орус дылды улуг хүндүктел-биле көрүп, ону билп алырынче чүткүп турар. КНОга болгаш оон органнынага ажилчы дыл кылдыр орус дылды ажилчыларын бүгү үндөзүнере бар болуп турар. Оон өскө шийтир «эу-турум чок болуп. Ыңчалза-даа ол айтырыгны шийтирлеп турар үеде орус дылга хамаарыштыр тускайлап көөр чорукту ажыглап турар, анаа ССРЭ-нин төлөөлери шыгы удурлары турар. КНОга болгаш оон органнынага орус дылды тооп көрүүнү дугайында айтырыгже Көл Ассамблеянын VIII сессиязына катап кирер эргезин Совет Эвилелинин төлөөлери боттарына артырып ап тур деп Зарубин чугаалаан.

Сон соонда 1952 чылда Катышкан Нациялар Организацияныче дады-вырларың хемчээлиниң дугайында айтырыг талазы-биле бешки комитеттин илеткелин Ассамблеяга чугаалажып көөрү-биле кирген. Көл Ассамблеянын бешки сессиязынын шийтирлеринге чөртүштүр Совет Эвилелинин, Украина ССР-нин, Белорус ССР-ниң болгаш Польшаның дады-вырларынын хемчээлин улугтарынын ол илеткеде саналдап турар.

Совет Эвилелинин төлөөлери боттарынын резолюциязын төлөвилели саналаан. Ол төлөвилел болза, АКШ-тын албадалы-биле кылган ол планын хүлээп албай турар болгаш Көл Ассамблеянын мурунда хүлээп алган шийтирлеринге таарышпак кылдыр база өскө-даа факторларын барымдаалап тургаш, дады-вырлар дугайында айтырыгны чөптү шийтирлерин көрүп турар. Ыңчалза моон алаанда факторларын барымдаалаарын көрүп турар. Даштыкы салды болгаш экономикте харылзааларын талазы-биле ССРЭ-ге, УССР-ге, БССР-ге болгаш Польшага хамаарыштыр тускайлаашкынын политиказы АКШ-тын болгаш өскө-даа чамдык чурттарын чорудуп турарын, КНО-га дады-выр төлөөр ашка болуп доллар акшаны ук чурттарын алырын ол чоруктуң бергеледи турары болгаш оон-даа өскө.

Көл Ассамблеянын шаанда үндүргөн шийтирлерин уруп, америк-англи блок совет саналга удуз бадылаан. Совет Эвилелинин резолюциязын төлөвилели дээш ССРЭ-нин, УССР-ниң, БССР-ниң, Польшаның болгаш Чехословакиянын төлөөлери бадылааннар. 1952 чылда КНО-га дады-вырларын хемчээлиниң дугайында бешки комитеттин шийтирлерин америк-англи бөлүк хоозун хөй кезин-биле бадылап каан.

Хуралдың төңчүзүңде француз төлөөлөкчиси саналын чугаалажып көөрүнчө кирген. Ол санал болза, КНОга албан кылып тургаш өлгөннери «КНО дээш өлгөн» кылдыр чарлаарын көрүп турар. Ол саналды кирген ужуру болза, америк монополияларын эрге-ажыктары дээш Кореянын шөлдеринде өлгөн солдаттарын «КНО дээш өлгөн» кижилер кылдыр чарлаар дээш орадажышкын болуп. Корея дайынын хүндүлөк чокталышкынын күштелишкени, америк интервентилерин болгаш оларнын эвилелдеринин шериглеринин когаралдарын улам-на көвүдөп турары массаларын мегезээринин чаа аргаларын чогаалдырыңче ол дайынын организастаарын албадал турар.

Курут чыгыс залга АКШ-тын, Англиянын, Грециянын, Турциянын болгаш чазактары Кореяда америк интервенцияда кирип турар өскө-даа чурттарын төлөөлери француз төлөөни деткип хоозун меге чугааларын чулчуруп турганнар. Кореяда америк агресияны КНО-нун туугу-биле шып чажырап деп ол чаа орадажышкынага ССРЭ-ниң, БССР-ниң, УССР-ниң, Польшаның болгаш Чехословакиянын төлөөлери удуз бадылааннар. Америк-англи бөлүк француз төлөөниң саналын бадылап алганнар.

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореяны Улустун армиязынын Көл командьялынын дыңыды

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканың Улустун армиязынын Көл командьялынын декабрь 4-те медээлээни болза: Эртен хунуң дүргүзүндө Кореянын Улустун армиязынын катышкышкынары биле кыдат улустун эки-турачылары америк-англи эжелекчилерге болгаш лисыманчы шериглерге удуз тус-тус черлеринге ужу-дузалыг тулушушкунарны чоруктааннар.

Декабрь 9-та Улустун армиязынын эниттиг кезектери болгаш алыгы-ачылар дайынын 5 самолөдун аңдара аткан болгаш 1 самолөттү үрөй аткан. (СЭТА).

Корея Улус-Демократтыг Республикада өртөктөр чингелдеси

ПХЕНЬЯН. Дайын эезиниң кадыг-бергелери болуп тура-даа, Корея Улус-Демократтыг Республиканы чазаа чоңунуң материалдыг амыдыралынын байдалын экижидер дугайында улуг сагыш салышкынын илергеилеп турар. Күрүнө болгаш кооператив магазиндеринде барааннардык өртөктөр чингеткенниң дугайында дындадыгы Кореянын төп телеграф агентлиги медээлеп турар. Улетпур барааннарын өртөз эртен чылдың деннели-биле 20—30 хуу, а көдөзө ажил-агы продуктуларын өртөз 20—50 хуу чингезин. (СЭТА).

Мароккода байдал

ПАРИЖ. Франс Пресс агентлиги Касабланкиден медээлеп турарын эзугаар алырга, декабрь 8-те Франциянын шериг ужу-чүлү чараа төгүлдүрү газты бомбаны Касабланки деп араб районун «теп карьеринче» октаан. (СЭТА).

Суэц каналдың зонасында авган солдаттарын ортузуңда дүвүрөзүнөр

БЕИРУТ. Египеттин неделя санында үнер «Роза-Эль-Юсеф» сеткүүдүн дымнадып турары болза, эртен неделяда Суэц каналдан англи эсимин эртен. Ол эсиминиң дугайында турган авган солдаттар бирип кааш, «дайынын политиказы чок болзун!» «Бис, чанарысты күзөп тур бис!» деп лозунгуларын салып турганнар.

Чыскаал кылганнарны таралды сывыраы-биле англи командьдал олже 200 кижилер шериг полиция отрядын чоруткан. Ыңчалза-даа отряд солдаттарга катыжа бергенер. Удаваанда командьдал чери 500 кижилер шериг полиция батальонун база чоруткан. Олар эрикте чыгаан солдаттарын бützээш, 1100 кижин тууп хоругдаан.

Оон ынай сеткүүдүн айтып турары болза, декабрь 2-де Тель-Эль-Кебирде англи лагерлерин бирзэңге англи солдаттарын аразына аткылажышкынар болган. (СЭТА).

Ажыл соксадышкынарынның шимчээшкынери ИСЛАНДИЯ

ОСЛО. Норвегиянын телеграф агентлиги медээлеп турары болза, Исландияда ажил соксадышкыны калбарган болгаш 33 профвөдөлгөн организацияларын хаара туткан.

ИТАЛИЯ

РИМ. «Паззе» солунун дымнадып турарын эзугаар алырга, Сардинияны «Сулчи» хөмүр даш бассейнин 10 муң ажыг дагылары ноябрь айнын дүргүзүндө оларнын ажил төлөвилерин төлөзүнине удуз декабрь 9-та 24 шахтарды ажил соксадышкынын кылганнар. Ажил соксадышкынар-биле эпт катыжышкынын демдээ кылдыр дыка хөй садыгылар боттарынын магазинерин хаганнар. (СЭТА).

ЧАЗАЛГА

Бо чылдың декабрь 12-де үнген № 241 (2671) «Шын» солунун дөрт күрүндө «ССРЭ-нин XX шыдыраа чемпиндады» деп материалды бирги олуруун «Бо чылдың ноябрь 29-та, субботада» деп номчурун, база ол-ла материалдык ийги колонказынын үстүндө куду чедиг олуруун «12 мастерлер бар» деп чазал номчуур.

Харысгалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.